

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Діагностика економічної безпеки підприємства

(За матеріалами ТДВ «Городоцьке» м. Городок Хмельницької області)

Студентки 2 курсу 1 м групи,
заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка та
безпекабізнесу»

Щепіної Наталії
Вікторівни

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Зубко Тетяна
Леонідівна

Гарант освітньої програми
– докт. екон. наук, професор

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	7
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	30
2.1. Аналіз системи економічної безпеки за функціональним методом.....	30
2.2. Оцінка рівня економічної безпеки за бальною оцінкою.....	37
2.3. Діагностика економічної безпеки за ієрархічним методом.....	46
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГНОЗІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	49
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	71

ВСТУП

Актуальність. Господарювання в умовах зростання динамічності ринку, глобалізації економіки, підвищення активності конкурентної боротьби ставить перед вітчизняними підприємствами вимоги щодо оперативного захисту своїх економічних інтересів. Система економічної безпеки підприємства повинна бути одним з головних елементів стратегічного управління підприємством. Зважаючи на це керівництву підприємств необхідно потурбуватись про інформаційно-аналітичне, інноваційне та стратегічне забезпечення належного рівня їх економічної безпеки не лише в поточному періоді, а й у наступних. Проведення зваженої обґрунтованої політики в області економічної безпеки підприємства є надзвичайно актуальним завданням на сучасному етапі трансформації української економічної системи.

Проблемам теорії, методології та практичним питанням діагностики економічної безпеки підприємства присвятили значну кількість наукових праць вітчизнянні та іноземні економісти, серед яких Андреева Г.В., Блакита Г.В., Бланк І.О., Вавдійчик І.М., Голіков І.В., Грунін О.А., Гуляєва Н.М., Довбня С.Б., Доценко І.О., Зубко Т.Л., Гетьман О.О., Дашковський О.С., Забродський В.Н., Захаров О.І., Ілляшенко С.М., Краснова В.В., Кривов'язюк І.В., Кузенко Т.Б., Куценко Т.М., Лаптева В.В., Міщенко С.П., Мойсеєнко І.П., Мороз О.В., Полозова Т.В., Журавель М.Ю., Пригунов П.Я., Сак Т.В., Сідан В.С., Ситник Г.В., Скриньковський Р.М., Фролова Л.В., Халіна В.Ю. та інші. [1-37]

Проаналізувавши праці означених вчених, можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства – це стан захищеності підприємства від економічних небезпек і загроз, коли стабільності його діяльності й усім видам ресурсів, а саме: фінансовим, матеріальним та нематеріальним, людським, не загрожують негативні наслідки. Разом із тим, позитивно оцінюючи результати досліджень названих авторів, слід зазначити, що наразі немає

загальноприйнятої методики комплексної оцінки економічної безпеки підприємства.

Мета даної випускної кваліфікаційної роботи полягає в тому, щоб дослідити теоретико-методологічні розробки інструментарію діагностики економічної безпеки підприємства, особливості їх застосування та внести пропозиції щодо розробки заходів для забезпечення його економічної безпеки.

У відповідності з поставленою метою в роботі поставлені і вирішені **наступні завдання:**

- розглянуто питання сутності економічної безпеки підприємства та її основних елементів;
- досліджено методичні підходи до оцінки економічної безпеки підприємства;
- проаналізовано систему економічної безпеки за функціональним методом;
- визначено рівень економічної безпеки за бальною оцінкою;
- виконано діагностику економічної безпеки за ієрархічним методом;
- проведено розрахунок прогностичної оцінки рівня економічної безпеки підприємства «ТДВ «Городоцьке».

Об'єкт дослідження — процеси управління економічною безпекою підприємства.

Предмет дослідження — комплекс моделей, методів і механізмів діагностики та управління економічною безпекою підприємства.

Методи дослідження. Випускна кваліфікаційна робота ґрунтується на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження:

- Економіко-статистичний — для оцінки сучасного стану на ринку фінансово-майнового стану та показників що впливають на нього;
- Табличний та графічний — для наочного відображення результативних фінансових показників;

- Системно-аналітичного – для теоретичного узагальнення наукових підходів до визначення поняття економічної безпеки підприємства, розробок і пропозицій для її покращення;
- Абстрактно-логічний – для обґрунтованого формулювання висновків економічного дослідження;
- Аналізу і синтезу – для деталізації факторів впливу на рівень економічної безпеки підприємства; абстрактно-логічний – для обґрунтованого формулювання висновків економічного дослідження.

Для розв'язання окремих задач використовувалось програмне забезпечення MSExcel, за допомогою яких проводився аналіз динаміки та структури, тенденції розвитку та обґрунтування на майбутнє показників, що характеризують діяльність та інших показників.

Емпіричною базою дослідження є підприємство ТДВ «Городецьке», яке займається вирощуванням зерняткових та кісточкових фруктів. За 2018 рік значення основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства: чистий дохід - 58899 тис.грн., чистий фінансовий результат 10790 тис.грн, обсяг активів 88115 тис.грн., обсяг власного капіталу 85955 тис.грн, середньооблікова чисельність працівників - 120 осіб.

Інформаційною базою даного дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців. В якості джерел статистичної інформації використовувались офіційні видання Державної служби статистики України, матеріали періодичних видань, наукових конференцій та ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних заходів щодо розробки програми заходів щодо діагностики і управління економічною безпекою підприємства, оцінки її складових, спрямованих на протидію загрозам і підвищення рівня економічної безпеки підприємства. Проведено систематизацію визначень наукового поняття “економічна безпека підприємства.

Практичне значення роботи. Аналіз публікації з даної проблеми і практичної діяльності з питань стратегічного управління дозволив виявити ряд невирішених проблем і завдань. У їх числі - проблема підвищення рівня економічної безпеки та стійкості підприємств, зокрема немає єдиного підходу до оцінки рівня економічної безпеки. Цим фактором обумовлена мета нашого наукового дослідження, яка створила підґрунтя для розв'язання важливого завдання – теоретичного та методичного обґрунтування системи діагностики та управління економічної безпеки підприємства, а також складення програми забезпечення її рівня.

Апробація. Методичні підходи, що використовуються у випускній кваліфікаційній роботі висвітлені у науковій статті «Методичні підходи до оцінки стану економічної безпеки підприємства» та опубліковано у збірнику наукових статей студентів «Економіка та фінанси підприємства», частина перша, К.: КНТЕУ, 2019. С. 171-175.

Структура роботи: Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 53 таблиці, 4 рисунки, 24 формули, список використаних джерел з 79 найменувань та 65 сторінок додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасний розвиток та функціонування соціально-економічних систем потребує впровадження нових методів управління, спрямованих на попередження, запобігання та подолання кризових явищ. Українські підприємства змушені адаптуватися до умов політичної і соціально-економічної нестабільності та шукати адекватні рішення складних проблем і шляхів зниження загроз своєму функціонуванню. Тому особливої актуальності та важливості набуває проблема діагностування економічної безпеки підприємства та обґрунтування кількісних значень її рівня, що сприяє однозначності економічної інтерпретації отриманих результатів. В умовах невизначеності функціонування національної економіки України підприємства мають визначати цільові критерії оцінки своєї економічної безпеки та фінансової захищеності, формувати систему показників загроз, а також, в залежності від деяких специфічних особливостей діяльності, виробити власні підходи до аналітичної оцінки і моніторингу, що будуть найкращим чином визначати реальні критичні значення кризового стану за усіма видами діяльності із практичної точки зору їх використання, при цьому послуговуючись наявними науково – обґрунтованими методичними підходами.

Питання економічної безпеки підприємства є однією з актуальніших тем дискусій сьогодення. Серед авторів, що займаються проблемами економічної безпеки підприємства, слід виділити наступних: Андреева В.Г., Ареф'єва О.В., Бандура М.В., Башинська І.О., Бінько І.Ф., Бокій В.І., Блакита Г.В., Васильців Т.Г., Верхоглядова Н. І., Герасименко О.Л., Гічова Н.Ю., Гладченко Т.М., Голіков І.В., Грунін О.А., Дашковський О.С., Денисенко М.П., Довбня С.Б., Жихор О.Б., Забродський В.Н., Захаров О.І.,

Ілляшенко С.М., Карачина Н.П., Капустін Н.Н., Кириченко О.А., Колпаков П.А., Краснова В.В., Кривов'язюк І.В., Ковальов Д., Кузенко Т.Б., Куценко Т.М., Лаптев С.М., Левчинський Д.Л., Лянної Г., Марченко О.М., Міщенко С.П., Мойсєєнко І.П., Мороз О.В., Новікова О.Ф., Омелянович Л.О., Плетнікова І., Пригунов П.Я., Сак Т.В., Сідан В.С., Соколенко Т.М., Соловійов А.І., Філіппова С.В., Фокіна Н.П., Шемаєва Л.Г., Шиян А.А., Шлемко В.Ф., Щєглова О.Ю. та багато інших [1-79].

Термін «економічна безпека» є відносно новим в українському словнику, хоча він досить поширений та застосовується на практиці на Заході. Економічна безпека – це сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежності національної економіки, її стабільності і стійкості, здатності до постійного відновлення і самовдосконалення, здатності економіки забезпечувати ефективне задоволення суспільних потреб на національному і міжнародному рівнях.

Суб'єктами економічної безпеки є держава та її інститути (міністерства, відомства, податкові й митні органи, біржі, фонди і страхові компанії), а також підприємства, установи й організації як державного, так і приватного сектора економіки.

Аналізуючи наукову літературу, з'являється необхідність уточнення сутності поняття «економічна безпека підприємства».

Економічна безпека підприємства – це захищеність діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до зовнішніх умов без негативних наслідків для підприємства. Крім того, економічна безпека підприємства (ЕБП) – найефективніше використання ресурсів, які забезпечують стабільне функціонування підприємства. Н. Капустін визначає економічну безпеку підприємства, як сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів.

На сучасному етапі існує велика кількість трактувань поняття «економічна безпека підприємства», тому систематизуємо їх за підходами (табл.А1.Додатку А).

Аналіз наукових праць свідчить, що термін ЕБП розглядають по-різному: і як ефективне використання усіх ресурсів підприємства, і як стан захищеності від негативних зовнішніх і внутрішніх загроз, і як гармонізацію економічних інтересів. Економічна безпека має на увазі ефективне використання всіх ресурсів підприємства, її ефективне функціонування і стійке позитивне зростання показників діяльності в майбутньому.

Найбільш вдало з метою уточнення та глибшого розуміння сутності економічної безпеки підприємства, на нашу думку, згрупував підходи щодо визначення поняття Скриньковський Р.М.:

- стратегічний (стан захисту від зовнішніх та внутрішніх небезпек);
- ринковий (результативне використання ресурсів з метою забезпечення розвитку підприємства в ринкових умовах);
- системний (гарантоване збереження рівноваги та стійкості, а також рівень захисту від різноманітних загроз);
- конкурентний (присутність конкурентних переваг підприємства та ефективність функціонування підприємства у конкурентному середовищі);
- комплексний (незалежний стан від неспокою);
- ресурсно-функціональний (результативне використання ресурсів чи потенціалу із виокремленням певних функціональних складових);
- кримінальний (захищеність щодо економічних злочинів);
- специфічний (розгляд економічної безпеки підприємства за певними специфічними ознаками та рисами). [71]

Розробка системи економічної безпеки підприємства здійснюється за допомогою поєднання декількох підходів – ресурсно-функціонального та процесно-ситуаційного, системного. На нашу думку, система економічної

існування впливу ризиків та загроз, а також визначити набір управлінських рішень, що сприятимуть стабілізації ситуації.

В сучасних підходах щодо діагностики економічної безпеки підприємства вчені-економісти пропонують використовувати певні моделі або ж застосовувати їх сукупність.

В. М. Івахненко характеризує метод діагностики як спосіб, підхід до явища, що вивчається, запланований шлях наукового пізнання дійсності й встановлення істини, засіб, прийом чи образ дії, або ж ціла сукупність взаємопов'язаних між собою способів і принципів дослідження різних процесів, явищ та предметів, а також є визначенням рівня економічної безпеки з розрахунком узагальнюючого показника [45].

Такі науковці як О. О. Гетьман і В. М. Шаповал метод діагностики розуміють як комплекс науково-методичного інструментарію дослідження стану підприємства для забезпечення економічної безпеки на підприємстві, що являє собою цілу систему, необхідно розрізняти її основні функціональні складові.[21]

Завдання економічної безпеки – сприяння стабільній і ефективній роботі підприємства та повна реалізація його можливостей для подальшого розвитку.

Система економічної безпеки підприємства традиційно включає такі складові: а) інтелектуальну і кадрову; б) інформаційну; в) техніко-технологічну; г) фінансову; д) політико-правову та екологічну; е) силову.

За доробками відомих вчених діагностику економічної безпеки підприємства зазвичай виконують у такій послідовності:

- виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають економічну безпеку підприємства (щодо кожної з функціональних складових), аналіз та оцінка ступеня їх впливу;
- розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових;

- розрахунок інтегрального показника економічної безпеки підприємства;
- розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки, та оцінка їх ефективності.

Розглянемо декілька методів оцінки рівня економічної безпеки підприємства, їх особливості, переваги та недоліки (див. табл.1.1)

Таблиця 1.1

Методи оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Метод	Особливості	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Програмно-цільовий	Характеризується інтегруванням показників, які визначають рівень економічної безпеки підприємства.	Привикористання цього підходу значну увагу на обхідноприділити відбору показників та визначенню методів їх інтегрування.	Складності можуть виникнути при визначенні коефіцієнтів значущості на основі методів експертних оцінок.
Ресурсно-функціональний	Передбачає визначення рівня економічної безпеки за допомогою оцінювання ефективності використання ресурсів підприємства. Компаніях створюють	При застосуванні цього методу оцінювання рівня економічної безпеки проводиться ототожнення з аналізом стану його фінансово-господарської діяльності.	Рівень економічної безпеки за таким методом можна визначити, якщо порівняти з такими ж рівнями за декілька періодів (в динаміці).

	є комплекс заходів щодо захисту від загроз і за кожним напрямом проводиться оцінка економічного ефекту.		
Індикаторний метод	Характеризується встановленням рівня економічної безпеки в результаті порівняння фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами, що виступають пороговими значеннями цих показників і відповідають певному	Такий підхід дозволяє визначитись з категоріями: безпечно або небезпечно; кризовий, критичний, передкризовий нормальний стан економічної безпеки підприємства.	Основним недоліком такого підходу є те, що при неточному визначенні значень індикаторів неправильно буде визначений рівень економічної безпеки.

	рівню безпеки.		
--	-------------------	--	--

Продовження табл.1.1

1	2	3	4
Метод Халіної	Оцінка рівня економічної безпеки відбувається за фінансовою, інтелектуально-кадровою, техніко-технологічною та екологічною складовими. На останньому етапі визначається узагальнюючий показник рівня економічної безпеки як добуток індикаторів по кожній із складових.	Використання такого методу забезпечує комплексний розгляд і врахування кожної із складових економічної безпеки.	Характеризується недостатньообґрунтованим вибором та визначенням показників для кожної із функціональних складових.
Метод нечітких множин	Враховується використання моніторингу основних соціально-економічних показників в поєднанні з експертним методом, інтервальними оцінками та використанням певних принципів теорії ймовірностей.	Використання інтервальних оцінок, яке виправдано в умовах невизначеності, ризиків та певного суб'єктивізму в виборі факторів, параметрів та показників, який надзвичайно важко уникнути на практиці.	Трудомісткість, залежність від кваліфікації експертів, суб'єктивізм, спрощення оцінки рівня ризику, зайву формалізацію, проблему різної розмірності даних.

Джерело: узагальнено автором за [1-2, 6-8, 12-13, 18-19, 24, 31, 35, 39-40, 76]

Тільки зважене поєднання цих методів дасть нам комплексну методику оцінки рівня економічної безпеки підприємства. При цьому слід зважати на галузеву приналежність оцінюваного підприємства та враховувати поділ показників на дві групи: стимулятори та дестимулятори.

На думку Зубко Т.Л., для оцінки рівня економічної безпеки підприємства найкраще застосувати метод теорії нечіткої логіки [35], за допомогою якого будується модель діяльності підприємства. При цьому використовуються наступні визначення: 1) універсальна множина; 2) нечітка множина; 3) функція належності; 4) лінгвістична змінна; 5) терм-множина; 6) терм-елемент. Тобто систему показників економічної безпеки можливо оцінити методом нечітких множин.

В літературі з нечіткого моделювання рекомендується, щоб кількість входів нечіткої мережі була в межах від 5 до 7. Якщо входних факторів більше, то їх варто розподілити на декілька груп за певними логічними ознаками та налаштовувати кожен групу як окрему нечітку мережу. Потім виходи цих мереж поєднуються в єдиний вихід, утворюючи багаторівневу нечітку нейронну мережу [35-38].

Для комплексної оцінки рівня економічної безпеки підприємства рекомендується використовувати наступний методичний підхід, який розроблений на основі узагальнення декількох підходів і складається з послідовних етапів оцінки.

На першому етапі визначається інформаційна база для проведення дослідження. Джерелами інформації повинна слугувати фінансова звітність підприємства, основні техніко-економічні показники, показники з праці та екологічного стану тощо.

У роботі [76] поняття економічної безпеки підприємства включає в себе фінансову, правову, екологічну, інформаційну та силову складові. В запропонованому методичному підході складові економічної безпеки згруповані наступним чином: фінансова, техніко-технологічна, інтелектуально-кадрова, політико-правова та екологічна.

Таким чином, на другому етапі проводиться відбір показників для оцінки економічної безпеки підприємства за кожною її структурною

складовою. Даний етап багато у чому визначає ефективність функціонування системи управління економічною безпекою загалом. Від того, наскільки повно та точно сформована система показників, залежить своєчасність розпізнавання негативних тенденцій розвитку й можливість попередження кризових ситуацій.

Систематизувавши показники, що характеризують структурні складові економічної безпеки підприємства у процесі проведення наукового дослідження, було відібрано низку найбільш інформативних (табл. А.2 додатку А).

На третьому етапі здійснюється визначення рівня економічної безпеки для кожної складової. Алгоритм розрахунку показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства наведено у табл. А.2 додатку А.

При дослідженні економічної безпеки підприємства як складної системи, до якої входить зокрема і політико-правовий індикатор, виникають проблеми, які виходять за межі формальних математичних постановок задач.

Тому дуже часто для оцінки рівня політико-правової складової економічної безпеки підприємства використовують метод експертних оцінок.

Сутність методу експертних оцінок полягає в тому, що в основу прогнозу закладається думка спеціаліста або колективу спеціалістів, заснована на професійному, науковому та практичному досвіді. Так, експертні методи під час оцінки рівня економічної безпеки підприємства доцільно використовувати з метою врахування показників, за якими можна більшою мірою робити якісні висновки.

Оцінка політико-правової складової економічної безпеки підприємства проводиться за такими показниками: становлення держави до власності;

політична стабільність у державі; характер відносин держави до галузі; рівень регулювання і контролю з боку держави; політика держави у підготовці кадрів для галузі; податкова політика держави; закони і нормативні акти; ефективність правової системи; практична реалізація законодавства.

Для зведення показників до порівняльного вигляду при розрахунку індикаторів рівнів складових економічної безпеки підприємства будують розраховані їх темпи змін. Виходячи з того, що наведені вище показники (табл. А2 додатку А) комплексно характеризують вплив факторів на рівень економічної безпеки підприємства, необхідно провести їх виокремлення у розрізі характеру та напрямку впливу на рівень економічної безпеки підприємства. При цьому показники, які прямують до збільшення, знаходяться у чисельнику формули визначення рівня певної складової економічної безпеки, а ті, що прямують до зменшення, - у знаменнику.

Таким чином, рівень фінансової складової економічної безпеки визначається як:

$$K_{\text{фін}} = \frac{t_{\text{покр}} \times t_{\text{одз}} \times t_{\text{окз}} \times t_P \times t_{\text{фін}}}{t_{\text{фін}}}$$

(1.1)

де $t_{\text{авт}}$ - темп зміни коефіцієнта автономії; $t_{\text{фін}}$ - темп зміни коефіцієнта фінансування; $t_{\text{одз}}$ - темп зміни коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості; $t_{\text{окз}}$ - темп зміни коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості; t_P - темп зміни рентабельності діяльності; $t_{\text{покр}}$ - темп зміни коефіцієнта покриття.

Рівень техніко-технологічної складової визначається за формулою:

$$K_{\text{тм}} = \frac{t_{\text{вп}} \times t_{\text{фв}} \times t_{\text{інт}}}{t_{\text{зн}}} \quad (1.2)$$

де $t_{\text{вп}}$ - темп зміни коефіцієнта виробничої потужності; $t_{\text{фв}}$ - темп зміни фондів дачі; $t_{\text{інт}}$ - темп

змін коефіцієнта інтенсивного використання обладнання; t_{3n} - темп змін коефіцієнта зносу.

Рівень інтелектуально-кадрової складової визначається за формулою:

$$K_{ik} = \frac{t_{\Pi} \times t_{\Phi O 3} \times t_{pa} \times t_{kвал}}{t_{nl}}$$

(1.3)

де t_{Π} - темп змін продуктивності праці; $t_{\Phi O 3}$ - темп змін фондоозброєності праці; t_{pa} - темп змін коефіцієнта раціоналізаторської активності; $t_{kвал}$ - темп змін коефіцієнта співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників; $t_{пл}$ - темп змін коефіцієнта плінності кадрів.

Рівень політико-правової складової визначається за формулою [11]:

$$K_{nn} = \prod_{s=1}^n X^i$$

(1.4)

де Π - кількість аналізованих факторів; X^i - значення показника i -ого фактору.

Рівень екологічної складової визначається за формулою:

$$K_e = \frac{1}{t_{вик} \times t_{люд}}$$

(1.5)

де $t_{вик}$ - темп змін коефіцієнта перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу; $t_{люд}$ - темп змін коефіцієнта залюднення ареалу шкідливого впливу.

Нормативним значенням усіх описаних вище індикаторів рівня складових економічної безпеки (1.1-1.5) є значення >1 , тобто лише за цієї умови рівень складової економічної безпеки вважається прийнятним.

Однозначність та адекватність оцінки економічної безпеки за запропонованим підходом забезпечується на завершальному етапі шляхом розрахунку загальноючого показника рівня економічної безпеки підприємства [76]:

$$R = K_{\phi} \times K_{mm} \times K_{ik} \times K_{np} * K_e \quad (1.6)$$

Таким чином, якщо значення загальноючого показника (1.6) буде більшим за 1, то рівень економічної безпеки підприємства можна вважати задовільним, а якщо меншим, то рівень економічної безпеки вважається низьким, і в цьому випадку необхідно повертатися до оцінки кожної складової економічної безпеки і визначати, яка з них не відповідає нормативному значенню та шукати причини такого стану речей.

Даний методичний підхід ґрунтується на формуванні системи оціночних показників, визначенні локальних показників для оцінки рівня певних складових економічної безпеки підприємства та узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства.

В межах функціонального підходу авторами [47] розроблено методику оцінки рівня корпоративної безпеки підприємства, яка складається з трьох етапів та містить перехід до бальної оцінки. Перехід до бальної оцінки надає можливість порівнювати отримані результати з результатами інших підприємств. Під *рівнем корпоративної безпеки підприємства* слід розуміти стан суб'єкта, що характеризується певною здатністю протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам і визначається конкретним інтервалом показників корпоративної безпеки. [47]

Оцінка рівня корпоративної безпеки здійснюється на основі аналізу і порівняння показників функціональних складових і сукупного показника корпоративної безпеки підприємства. Порівняння може здійснюватись зі значеннями раніше отриманих показників цього ж підприємства, або з показниками безпеки аналогічних підприємств цієї ж галузі.

За цим методом пропонується виділяти п'ять рівнів корпоративної безпеки, а саме: максимальний, високий, середній, мінімальний, критичний та оцінювати їх за шкалою від 100 до 0 балів.

Детально охарактеризуємо кожен з означених рівнів і

визначимо значення сукупного показника корпоративної безпеки підприємства, що відповідає запропонованим рівням (див. табл. 3 додатку А).

Сукупний показник корпоративної безпеки підприємства (СП_{КБП}) пропонується визначати як середньозважене часткових показників безпеки функціональних складових підприємства:

$$СП_{КБП} = \sum_{i=1}^6 ЧП_{БФС_i} * d_i \quad (1.7)$$

де: $ЧП_{БФС}$ — значення часткових показників безпеки функціональних складових підприємства, методику розрахунку яких розглянемо нижче;
 d — питома вага значущості функціональних складових корпоративної безпеки підприємства,

причому $\sum_{i=1}^6 d_i = 1$.

Конкретні значення питомої ваги значущості функціональних складових можна приймати різними як середнім значенням по галузях, отриманим на основі значного практичного досвіду, так і шляхом індивідуального підходу на основі експертного методу з врахуванням всіх ринкових, виробничих, історичних, соціальних, технологічних та інших особливостей конкретного підприємства. Так, для підприємств практично усіх галузей та сфер діяльності однією з визначальних і найвагоміших є фінансово-економічна складова. Окрім цього, для високотехнологічних підприємств велику значущість мають техніко-технологічна та інтелектуально-кадрова складова, для працевістих підприємств - інтелектуально-кадрова та інституційно-правова, для сільськогосподарських підприємств — техніко-технологічна, для транспортних — силова та техніко-технологічна, для науково-дослідницьких установ — інтелектуально-кадрова та інформаційна.

За результатами розрахунку сукупного показника (СП_{КБП})

можна визначити рівні корпоративної безпеки підприємства, якісна та кількісна характеристика яких представлені в табл.3 додатку А

Метод визначення ієрархічних рівнів економічної безпеки (поточний, тактичний, стратегічний та загальний рівні) запропонований проф. Довбнею С.Б. та Гічовою Н.Ю. та є найбільш вдалим серед наведених підходів, оскільки передбачає не тільки комплексність оцінювання, а й врахування факторів, що впливають на його значення у різних періодах, що забезпечується оцінюванням 3- видів ЕБП: поточної, тактичної та стратегічної безпеки.[24]

Інтерпретація стану підприємства виходячи з оцінки загального рівня економічної безпеки підприємства теж виконується за шкалою оцінки, запропонованою проф.Довбня С.Б. (табл. А4 додатку А). Фактичні та еталонні (цільові) показники для оцінки рівня економічної безпеки підприємства наведено в табл.А5 додатку А

Під *економічною безпекою* суб'єкта господарської діяльності розуміється здатність підприємства до ефективного функціонування (тепер) і успішного розвитку (в майбутньому). Такий стан досягається при найефективнішому використанні ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства, а також при умові відповідності напрямку розвитку суб'єкта господарювання основним тенденціям зовнішнього середовища.

Оскільки при оцінці економічної безпеки необхідно враховувати можливості функціонування підприємства протягом тривалого періоду, виділяють три рівні економічної безпеки: поточну, тактичну і стратегічну. Загальний рівень економічної безпеки визначається на підставі оцінки всіх трьох складових, що віддзеркалює нижче наведений рис.1.3.

Рис. 1.3. Структура діагностики рівня економічної безпеки підприємства [24]

Для оцінки рівня *поточної економічної безпеки* використовуються загальнопоширені оціночні фінансово-економічні показники які характеризують:

- рівень фінансової незалежності підприємства
- стан ліквідності його активів і можливості своєчасного виконання поточних фінансових зобов'язань;
- фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Тактична економічна безпека відображає здатність підприємства до відтворення у процесі реалізації ним господарської діяльності, що досягається при певному рівні ефективності використання ресурсів підприємства (основних засобів, матеріальних і трудових ресурсів). Ця складова економічної безпеки характеризує ефективність виробничо-

господарської й комерційної діяльності підприємства, раціональність використання його економічного потенціалу. У процесі діагностики рівня тактичної економічної безпеки, на наш погляд, слід оцінювати такі її основні складові:

- виробничо-технічну, яка відображає ефективність використання основних і оборотних засобів підприємства у процесі здійснення ним виробничої діяльності;
- інтелектуально-кадрову, що характеризує ефективність використання трудових ресурсів підприємства, ступінь організації й мотивацією трудової діяльності;
- комерційну, яка визначає маркетингову й закупівельну діяльність підприємства та залежить від ступеня ризику діяльності підприємства, що пов'язаний із реалізацією готової продукції та закупівлею сировини й матеріалів.

Стратегічна економічна безпека характеризує рівень економічного потенціалу підприємства, який обумовлює здатність підприємства до подальшого успішного функціонування та водночас є підтвердженням коректності обраного напрямку розвитку, відповідності результатів роботи підприємства основним макроекономічним тенденціям.

До основних складових стратегічної безпеки підприємства доцільно віднести такі:

- ринкову, яка відображає конкурентоспроможність підприємства на галузевому ринку, відповідність його маркетингової стратегії основним ринковим тенденціям, можливості й перспективи реалізації продукції підприємством;
- соціальну, що характеризує інтелектуально-кадровий потенціал підприємства, який визначається кваліфікацією його співробітників і наявністю умов праці на підприємстві, що сприяють підвищенню трудових здібностей персоналу;

- інноваційно-технологічну, яка характеризує ступінь відповідності рівня технологічного розвитку підприємства науково-технологічному розвитку галузі, народного господарства або світової економіки;
- сировинну й енергетичну, що відображає забезпеченість підприємства сировинними та енергетичними ресурсами в обсязі, необхідному для здійснення виробничо-господарської діяльності;
- екологічну, яка характеризує здатність підприємства здійснювати виробничо-господарську діяльність відповідно до національних та світових екологічних норм.

Рівень поточної економічної безпеки визначається за формулою:

$$\Pi = \frac{\sum_{j=1}^m 3_j \cdot \left(\frac{K_j}{N_j} \right)}{\sum_{i=1}^m G_i} \quad (1.7)$$

- де Π - рівень поточної економічної безпеки підприємства;
- 3_j - коефіцієнт значущості j-го показника, що визначається експертним шляхом;
- K_j - фактичне значення j-го показника;
- N_j - рекомендоване (нормативне) значення j-го показника;
- m - кількість використовуваних для оцінки даної складової показників;
- I - ступінь, котрий приймає значення 1, якщо зростання значення показника свідчить про підвищення рівня економічної безпеки, і —1, якщо зростання значення показника негативно впливає на безпеку підприємства.

Рівень тактичної або стратегічної безпеки визначається за формулою:

$$Tk(C) = \frac{\sum_{i=1}^n G_i \times O_i}{\sum_{i=1}^n G_i} \quad (1.8)$$

де T_k — рівень тактичної безпеки підприємства;
 C — рівень стратегічної безпеки підприємства;
 G_i — коефіцієнт значущості j -ої складової тактичної (стратегічної) безпеки підприємства;
 O_i — оцінка j -ої складової тактичної (стратегічної) безпеки;
 n — кількість складових тактичної (стратегічної) безпеки.

Оцінка окремих складових тактичної та стратегічної безпеки підприємства визначається за формулою:

$$O_i = \frac{\sum_{j=1}^m \times \left(\frac{K_j}{N_j} \right)}{\sum_{j=1}^m 3j} \quad (1.9)$$

Загальний рівень економічної безпеки підприємства розраховується як середньозважене значення рівня поточної, тактичної і стратегічної безпеки:

$$EB = \left(1 \times \Pi + \left(\Pi \times T_k + \left(\Pi \times T_k \right) \times C \right) \right) \times \frac{(1) + (\Pi) + (\Pi \times T_k)}{3} \quad (1.10)$$

де EB - рівень економічної безпеки підприємства;
 $(I), (\Pi),$ - коефіцієнти значущості поточної, тактичної і
 $(\Pi \times T_k)$ стратегічної безпеки, відповідно.

Встановлення коефіцієнтів значущості для оцінки загального рівня економічної безпеки виходить з наступних міркувань.

1) Для нормального функціонування підприємство повинне, в першу чергу, забезпечити свою платоспроможність (необхідний рівень поточної безпеки), адже відсутність платоспроможності є підставою для провадження справи про банкрутство і згодом ліквідації підприємства, тобто економічна безпека підприємства безпосередньо залежить від рівня його поточної безпеки, тобто значущість показника Π найвища і дорівнює 1.

2) Значущість рівня тактичної безпеки для загальної економічної стійкості підприємства визначається станом його поточної безпеки та дорівнює значенню Π , оскільки потенційний розвиток підприємства можливий лише за умови, що воно зможе забезпечити своє виживання в теперішній час, ефективно використовуючи наявні ресурси.

3) Значущість стратегічної безпеки залежить від досягнутого рівня поточної та тактичної безпеки та дорівнює величині (ПхТк).

Чим більше значення має загальний показник, тим вищим є рівень економічної безпеки підприємства.

Залежно від розрахованого значення показника загального рівня економічної безпеки відповідно до наведеної шкали ідентифікується якісний стан підприємства та визначаються його пріоритетні завдання.

На думку ряду науковців, оцінка рівня економічної безпеки підприємства визначається на підставі розрахунку сукупного критерію (або інтегрального показника) за формулою [5, 9-10, 16, 18, 68-69, 73, 75]:

$$K_{EB} = \sum k_i \cdot d_i \quad (1.11)$$

де k_i — величина окремого критерію за i -ою функціональною складовою;
 d_i — питома вага значущості i -ої функціональної, складової (розраховується експертним методом на основі вивчення досвіду багатьох підприємств);
 n — число функціональних складових економічної безпеки підприємства (фінансова, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна та силова складові).

Значення окремих функціональних критеріїв визначаються на основі співвідношення

$$k_i = Z_i / B_i \quad (1.12)$$

де Z_i — збитки за i -ою функціональною складовою ЕБП;
 B_i — сумарні витрати на реалізацію заходів щодо попередження збитку за i -ою функціональною складовою ЕБП.

Оцінка рівня економічної безпеки здійснюється, якщо це можливо, разом з порівнянням розрахункових значень K_{EB} з величинами цього показника аналогічних підприємств.

Для оцінки рівня економічної безпеки підприємства ($P_{EBП}$) пропонують також використовувати функціональну залежність

$$P_{EBП} = a_1 \times f(x_1) + a_2 \times f(x_2) + \dots + a_n \times f(x_n), \quad (1.13)$$

де $x_1, \dots, x_n$ — показники діяльності підприємства;

$f(x_1), f(x_2), \dots, f(x_n)$ — локальні функції залежності рівня економічної безпеки від відповідних показників діяльності підприємства;

a_1, a_2, a_n — коефіцієнти, що відображають значущість кожного показника забезпечення ЕБП $\sum a_i = 1$. [29-31, 33, 39, 49-50, 53-54, 63-65]

Перевагою цього методу є простота інтерпретації отриманих результатів оцінки. Для визначення рівня ЕБП пропонується використовувати такі показники діяльності підприємства, як прибутковість, ліквідність, фінансова стійкість тощо. Однак, у розглянутих методиках оцінки рівня ЕБП фахівці визначають низку вагомих недоліків:

- 1) відсутність рекомендацій щодо формування системи оціночних показників;
- 2) невизначеність розподілу пріоритетності (вагомості) складових для підприємств різних форм господарювання та галузевого призначення;
- 3) відсутність рангової шкали загальних і частинних критеріїв;
- 4) можливість використання тільки за наявності кількісних оцінок збитку, пов'язаного з впливом загроз, а також величини втрат, необхідних для його усунення (або відповідних загальних функцій залежності рівня ЕБП від показників діяльності);
- 5) для оцінки загального рівня ЕБП пропонується використовувати лінійну функцію, що не завжди відповідає динаміці аналізованих процесів.

В економічній літературі з питань економічної безпеки немає єдиної усталеної думки. Проте все це об'єктивно доводить необхідність обґрунтування сукупності індикаторів, кожен з яких має порогові значення, включаючи найнижчу (граничну) межу безпеки, перевищення якої свідчатиме про незадовільний рівень безпеки системи загалом, а

розрахунок інтегрального показника відображатиме узагальнювальний (кількісний) рівень захищеності (забезпечення) інтересів суб'єктів системи.

Доповнюючи наведене, необхідно зазначити, що до показників-індикаторів рівня економічної безпеки підприємства можна віднести ті, які кількісно відображають рівень загрози, наділені значним рівнем чутливості та, відповідно, здатністю попереджати про можливість настання небезпеки. Крім того, доцільно використовувати не окремий показник, а систему індикаторів, за допомогою яких стає можливим визначення рівня забезпечення окремих внутрішніх компонент та/чи функціональних складників економічної безпеки підприємства, а в подальшому – розраховувати її інтегральний (узагальнювальний) показник.

З переліку всіх можливих показників, які відображають рівень загрози економічній безпеці підприємства, доцільно обирали шість (а також їх числові значення), які відображають критичні («больові точки») аспекти його функціонування та життєздатності. Саме ці індикатори можуть використовуватись як порогові значення економічної безпеки бізнесу (граничні), ігнорування яких перешкоджатиме розвитку підприємництва, належному виконанню ним соціально-економічних функцій та призводитиме до формування руїнівних тенденцій ділової активності населення.

Узагальнююча оцінка рівня економічної безпеки підприємства може здійснюватись на підставі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень показників індикаторів. При цьому експрес-оцінка рівня економічної безпеки бізнесу може проводитись на основі графічного аналізу, що дозволяє виокремити зону нормального, критичного рівня безпеки та передкризову зону. Як індикатори економічної безпеки підприємства можуть виступати нормовані значення, розраховані на базі нормативних (граничних)

значень вихідних показників. Нормування в такому випадку проводять за формулою:

$$X_i = \left(\frac{P_{i\phi}}{P_{in}} \right)^b, \quad (1.14)$$

де $P_{i\phi}$, P_{in} - відповідно фактичні і нормативні значення і-го показника;

b - показник рівня (для показника типу «мінімум» дорівнює 1, для показника типу «максимум» дорівнює -1).

При цьому показники, що відповідають максимальному значенню найкращих показників, називаються *стимуляторами*, а показники, що відповідають мінімальному значенню, — *дестимуляторами*. Основою порівняння можуть слугувати рекомендовані (нормативні) значення по групах підприємств, що зумовлені розташуванням підприємства в певному промисловому регіоні.

Еталонами такої можуть слугувати деякі іноземні держави, такі як Польща, Німеччина, Франція та Великобританія.

Оцінка рівня економічної безпеки проводиться графічним методом, що дає можливість виділити зону нормального рівня безпеки, зону критичного рівня та передкризову зону. Критичні значення вихідних показників визначаються, виходячи з умов мінімально припустимого рівня безпеки, подолання якого означало б перехід підприємства в економічно небезпечну зону. Відповідно до фактичних значень показників і величини їхнього відхилення від граничних значень стан підприємства відносно економічної безпеки можна характеризувати як:

-*нормальний*, коли індикатори ЕБП знаходяться в межах граничних значень;

-*передкризовий*, коли перевищуються граничні значення хоча б одного з індикаторів;

-*кризовий*, коли

граничні значення більшості основних індикаторів перевищуються;

-*критичний*, коли перевищуються граничні значення всіх показників — як основних, так і другорядних.

Деякі економісти зазначають, що для оцінки рівня ЕБП потрібно використовувати співвідношення величини бруто-інвестицій підприємства та величини інвестиційних ресурсів, необхідних для підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку

$$P_{EB} = BI' / I'_{EB} \quad (1.15)$$

де BI' — бруто-інвестиції підприємства в році;

I'_{EB} — інвестиції підприємства в році, необхідні для забезпечення його економічної безпеки. [14-15, 62, 66, 67, 70-71]

Чим ближче показник співвідношення до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки. Пропонується виділити певні рівні ЕБП задля якісної інтерпретації кількісних показників (табл. А.5 додатку А).

На нашу думку, для потреб підприємства найкраще підійдуть чотири методи оцінки:

1. метод діагностики рівня ЕБП за фінансово-майновими показниками;
2. метод визначення рейтингу ЕБП за допомогою темпових змін показників (експрес-метод);
3. метод бальної оцінки;
4. метод визначення ієрархічних рівнів економічної безпеки (поточний, тактичний, стратегічний та загальний рівні) запропонований проф. Довбнею С.Б.

Для оцінювання рівня економічної безпеки підприємства за її складовими та для визначення загального рівня економічної безпеки використовуються різні методи та підходи. Перспективним напрямком досліджень у цій сфері може бути обґрунтування використання конкретних показників економічної безпеки підприємства за окремими її складовими. Діагностування складових економічної безпеки є основою для розробки комплексу заходів проти її загроз та підвищення рівня захищеності підприємства.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз системи економічної безпеки за функціональним методом

Об'єктом дослідження даної роботи є товариство з додатковою відповідальністю «Городоцьке», яке займається вирощуванням зерняткових та кісточкових фруктів. Дане підприємство вже понад 10 років працює на ринку України в галузі вирощування фруктів та городини.

ТДВ «Городоцьке» має статут, власну печатку, складає самостійний баланс, відкритий розрахунковий рахунок у банку, тобто має всі атрибути юридичної особи.

Основними конкурентами в Україні є компанії «ЗакарпатПродукт», ТД «Калинівка-Преміум» та група компаній «Вітагро».

За 2018 рік значення основних економічних показників діяльності досліджуваного підприємства: чистий дохід - 58899 тис.грн., чистий фінансовий результат 10790 тис.грн, обсяг активів 88115 тис.грн., обсяг власного капіталу 85955 тис.грн, середньооблікова чисельність працівників - 120 осіб.

Метою діагностики рівня економічної безпеки ТДВ «Городоцьке», є виявлення проблем функціонування підприємства та розробка заходів для поліпшення рівня економічної безпеки.

Для аналізу рівня економічної безпеки будуть використані загальні показники фінансово діагностики (оцінка майнового стану, платоспроможності, рентабельності, ділової активності і фінансової стійкості), коефіцієнт стійкого росту та оцінка кредитоспроможності підприємства за Положенням НБУ «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями».

Деталі розрахунку показників фінансово-майнової діагностики представлені у додатку В.

Результати розрахунку показників фінансово-майнової діагностики представлені у табл. 2.1.

Для розрахунку пронормуємо показники фінансового стану ТДВ «Городецьке» за формулами наведеними в першому розділі даної роботи (табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Показники фінансової діагностики ТДВ "Городецьке"

Показники	Нормативне значення *	2016	2017	2018
Майновий стан				
Коефіцієнт зношення основних засобів $\leq 0,25$	0,25	0,43	0,46	0,42
Частка оборотних виробничих активів у тах	0,01	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт мобільності активів у тах	0,847	0,53	0,53	0,46
Платоспроможність				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	10,4061	7,88609	5,626845
Коефіцієнт швидкої ліквідності $>$	0,7	14,5818	12,3429	10,44729
Загальний коефіцієнт покриття $>$	2	27,5563	25,4343	29,92691
Рентабельність				
Рентабельність основної діяльності	0,123	0,25	0,69	0,25
Рентабельність продажу тах	0,3	0,27	0,46	0,27
Рентабельність активів тах	0,52	0,11	0,20	0,12
Рентабельність власного капіталу тах	0,54	0,11	0,21	0,12
Ділова активність				
Коефіцієнт оборотності капіталу тах	1,918	0,60	0,54	0,64
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів тах	2,854	1,13	1,02	1,38

Продовження табл. 2.1

Показники	Нормативне значення *	2016	2017	2018
Коефіцієнт оборотності матеріал		31,04	25,95	41,39

Витрати на оборотні кошти	4,436			
Фондів і дачок основних засобів	7,818	31,04	25,95	41,39
Фінансова стійкість				
Коефіцієнт фінансової незалежності =>	0,5	0,98	0,98	0,98
Коефіцієнт маневреності власного капіталу =>	0,5	0,52	0,52	0,45
Коефіцієнт фінансової стабільності =>	1	26,40	24,32	28,83
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,6-0,8	0,96	0,96	0,97

*Нормативні значення запозичені з [49]

Результати нормування показників з урахуванням поділу на стимулятори та дестимулятори подано в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Результати нормування показників фінансової діагностики ТДВ "Городецьке"

Показники	вагомість	2016	2017	2018
Майновий стан				
Коефіцієнт зношення основних засобів	0,24	0,58	0,55	0,60
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,31	0	0	0
Частка оборотних виробничих активів	0,2	0,63	0,63	0,54
Коефіцієнт мобільності активів	0,25	0,96	0,93	0,45
Платоспроможність				
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,3	1	1	1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,2	1	1	1
Поточний коефіцієнт покриття	0,3	1	1	1
Загальний коефіцієнт покриття	0,2	1	1	1
Рентабельність				
Рентабельність основної діяльності	0,21	0,50	0,18	0,49
Рентабельність продажу	0,26	0,02	0,04	0,02

Продовження табл. 2.2

Рентабельність активів	0,28	0,21	0,39	0,22
Рентабельність власного капіталу	0,25	0,20	0,38	0,22
Ділова активність				
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,28	0,13	0,12	0,14
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів	0,27	0,20	0,18	0,24
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів	0,14	0,84	0,70	1
Фондовіддача основних засобів	0,31	1	1	1
Фінансова стійкість				
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,35	1	1	1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	1	1	1
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,31	1	1	1
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,13	1	1	1

Результати фінансово-майнової діагностики підприємства з урахуванням ваги одиничних показників та розрахунку інтегрального показника фінансової діагностики підприємства наведено в табл. 2.3 і на рис. 2.1.

Таблиця 2.3

Результати розрахунку інтегрального показника фінансової діагностики ТДВ "Городоцьке"

Блоки оцінки	Вагомість	2016	2017	2018
Майновий стан	0,16	0,51	0,49	0,37
Платоспроможність	0,18	1	1	1
Рентабельність	0,25	0,22	0,25	0,23
Ділова активність	0,2	0,52	0,49	0,56
Фінансова стійкість	0,21	1	1	1
Інтегральний показник		0,63	0,63	0,62

За даними табл. 2.3 та рис. 2.1 можна зробити висновки, що фінансовий

стан ТДВ «Городоцьке» у звітному році порівняно з базовим роком.

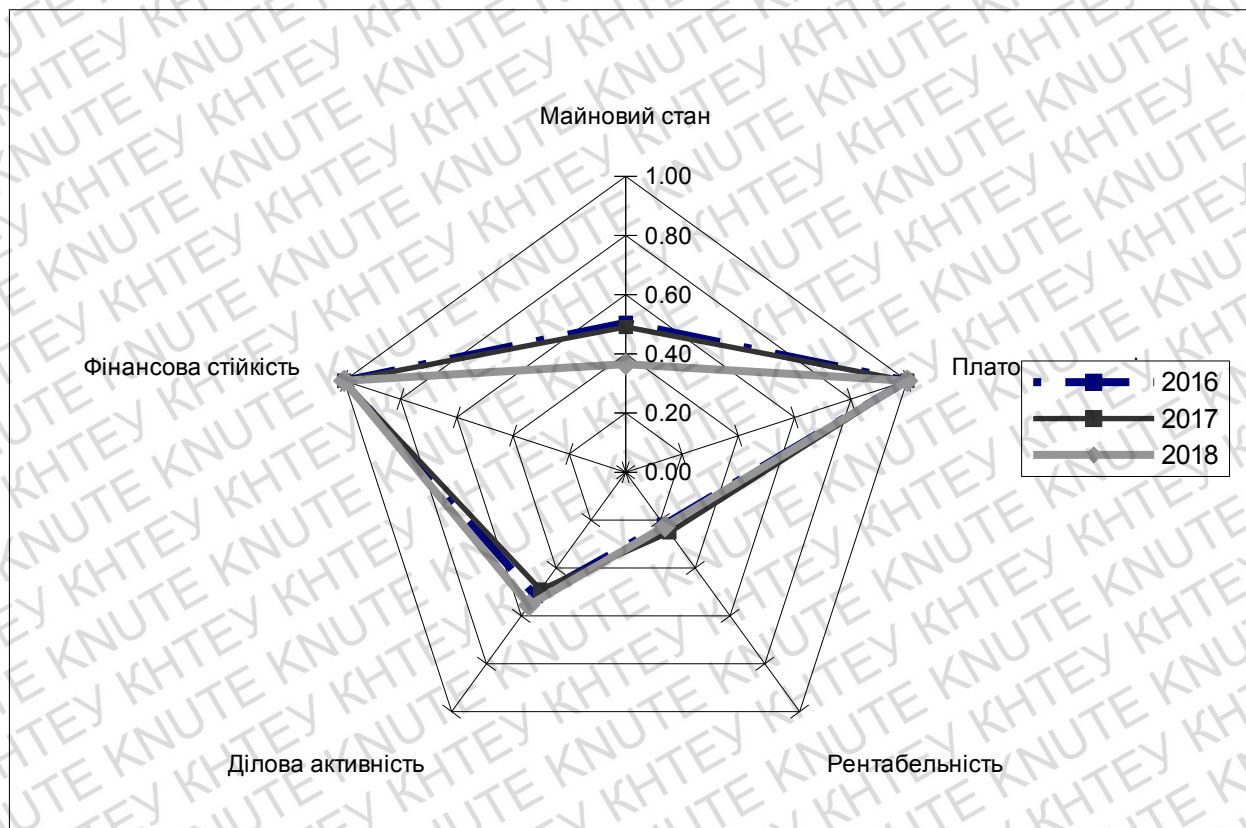

Рис. 2.1. Діагностика фінансово-майнового стану ТДВ «Городоцьке»

Однак керівництву потрібно звернути увагу на низький рівень рентабельності та майнового стану та ділової активності.

Проаналізуємо рівень економічної безпеки за головними функціональними складовими досліджуваного підприємства. Використаємо метод експрес-діагностики, запропонований у [76].

Для експрес-діагностики найкраще скористатися методом побудови узагальненого показника рівня економічної безпеки. Проаналізуємо окремо ефективність управління кожною складовою системи економічної безпеки підприємства на основі аналізу головних показників діяльності обраного підприємства.

Таблиця 2.4

**Оцінка ефективності управління інтелектуально-кадровою
складовою економічної безпеки ТДВ «Городецьке» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016	2017	2018	Темп зміни, частка	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт плинності кадрів	1,78	0,05	0,02	0,028	0,4
Продуктивність праці, тис. грн.	409,0 1	428,57	630,1	1,048	1,47
Фондоозброєність праці, тис. грн.	203,4 1	219,13	330,82	1,077	1,51

Визначимо рівень інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки ТДВ «Городецьке» в 2017 та 2018 рр. використовуючи формулу:

$$\text{в 2017 році } K_{ik} = \frac{t_{\Pi} \times t_{\Phi O}}{t_{nl}} = \frac{1,048 \times 1,077}{0,028} = 40,185$$

$$\text{в 2018 році } K_{ik} = \frac{1,47 \times 1,51}{0,4} = 5,55.$$

Значення цього показника в 2017 році суттєво більше одиниці, тому рівень інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки був високим. Але в 2018 році ситуація погіршилась, але не критично. Розглядаючи зміни досліджуваних показників, бачимо, що в 2016 році відбулася суттєва зміна персоналу: в додатку Г «Звіт з праці» бачимо що на початок року штат працівників складав 116 осіб, було прийнято на роботу 157 осіб, і разом з тим протягом цього періоду звільнилось 175 осіб. Отже, в 2017 році суттєво покращилось управління інтелектуально-кадровою складовою порівняно з 2016 роком.

Проведемо оцінку ефективності управління фінансовою складовою економічної безпеки ТДВ «Городецьке» за 2017-2018 рр. (табл. 2.4).

Визначимо рівень фінансової складової економічної безпеки використовуючи формулу:

$$\text{в 2017 році } K_{fin} = \frac{t_{nopr} \times t_{odz} \times t_P \times t_{окз} \times t_{авм}}{t_{fin}} = \frac{0,929 \times 0,921 \times 0,783 \times 0,617 \times 1,704}{0,997} = 0,707$$

$$\text{в 2018 році } K_{\text{фін}} = \frac{1,698 \times 1,185 \times 6,133 \times 0,58 \times 2,172}{1,015} = 15,498.$$

Таблиця 2.5

Оцінка ефективності управління фінансовою складовою економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Темп зміни, частка	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт покриття	26,5 52	24,6 7	41,8 96	0,929	1,698
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,97 8	0,97 5	0,99 0	0,997	1,015
Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	26,4	24,3 2	28,8 3	0,921	1,185
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	7,44 2	5,82 8	35,7 4	0,783	6,133
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (обороті)	22,5 6	13,9 3	30,2 5	0,617464 54	2,17157 2
Рентабельність діяльності, %	0,27	0,46	0,27	1,704	0,587

Значення рівня фінансової складової в 2017 менше одиниці, що свідчить про погіршення стану фінансової складової. А от в 2018 році суттєво збільшилось і є більшим за одиницю, тобто рівень фінансової складової економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» є достатнім.

Проведемо оцінку ефективності управління техніко-технологічною складовою економічної безпеки ТОВ «ГОЛДЕНПАК» за 2014-2016 рр. (табл.2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка ефективності управління техніко-технологічною складовою економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» за 2016-2018 рр.

Показники	2016	2017	2018	Темп зміни, частка	
				2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт виробничої потужності, %	0,6	0,61	0,68	1,017	1,115
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,43	0,46	0,42	0,667	2,667
Фондовіддача, тис.грн	31,04	25,95	41,39	1,768	1,27

Коефіцієнт інтенсивного використання технологій	3,52	3,69	4,02	1,048	1,089
---	------	------	------	-------	-------

Визначимо рівень техніко-технологічної складової економічної безпеки ТДВ «Городецьке» в 2017 і 2018 рр. використовуючи формулу 1.2:

$$\text{в 2015 році } K_{tm} = \frac{t_{\text{вп}} \times t_{\text{фв}} \times t_{\text{інт}}}{t_{\text{зн}}} = \frac{1,017 \times 1,768 \times 1,048}{0,667} = 2,825,$$

$$\text{в 2016 році } K_{tm} = \frac{1,115 \times 1,27 \times 1,089}{2,667} = 0,578.$$

Рівні екологічної складової та політико-правової складової в обох періодах приймаємо за одиницю, оскільки не спостерігається порушень а ні в політико-правовій сфері, і в екологічній сфері.

Проведемо розрахунок узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства (R) ТДВ «Городецьке» в 2017 та 2018 роках використовуючи формулу рейтингу рівня економічної безпеки підприємства:

$$\text{в 2017 році } R = K_{\text{ф}} \times K_{\text{tm}} \times K_{\text{ік}} \times K_{\text{пн}} \times K_{\text{е}} = 40,185 \times 0,707 \times 1 \times 1 \times 1 = 28,41,$$

$$\text{в 2018 році } R = 5,55 \times 15,498 \times 1 \times 1 \times 1 = 86,01.$$

Значення узагальнюючого показника рівня економічної безпеки підприємства (R) ТДВ «Городецьке» в 2017 та 2018 роках є більшим за одиницю, тобто рівень економічної безпеки ТДВ «Городецьке» був задовільним в цих періодах. Спостерігається зростання рейтингу рівня економічної безпеки підприємства, що є позитивним моментом. Разом з тим, розглядаючи динаміку показників економічної безпеки, бачимо, що у 2018 році знизилась рентабельність діяльності,

2.2. Оцінка рівня економічної безпеки за бальною оцінкою

Для оцінки рівня фінансово-економічної безпеки підприємства використаємо систему градації рівнів безпеки за складовою, розробленою в табл.Ж1 додатку Ж. Результати аналізів відображені в табл. 2.7.

Для розрахунку часткових показників фінансової економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» використаємо формулу :

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(1)} = \sum K_i * d_i \quad (2.1)$$

де: K_i - значення у балах визначених фінансово-економічних показників;

d_i - питома вага значущості кожного показника, $i = 1, \dots, 7$ - індекс показника.

Таблиця 2.7

Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки ТДВ «Городоцьке».

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність власного капіталу, K_1	14	20	12,9	45	16,2	23
Коефіцієнт фінансової незалежності, K_2	86	90	86,8	91	79,2	85
Коефіцієнт маневрування власним капіталом, K_3	20,9	32	33,8	50	33,7	49
Коефіцієнт абсолютної ліквідності, K_4	10,4	4	7,9	2	5,62	19
Коефіцієнт поточної ліквідності, K_5	23,5	25	65,7	50	56,2	45
Загальний коефіцієнт ліквідності, K_6	27	100	25	100	30	100
Рівень конкуренції в галузі, K_7	Середній	50	Середній	50	Середній	50

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}2016} = 20*0,3+90*0,25+32*0,1+4*0,15+25*0,08+100*0,5+50*0,07=87,80;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}2017} = 45*0,3+91*0,25+50*0,1+2*0,15+50*0,08+100*0,5+50*0,07=99,05;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}2018} = 23*0,3+85*0,25+49*0,1+19*0,15+45*0,08+100*0,5+50*0,07=93,00.$$

Отже, часткові показники фінансово-економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують високі рівні безпеки протягом досліджуваного періоду.

Для оцінки рівня техніко-технологічної безпеки підприємства використаємо систему градації рівнів безпеки за складовою, розробленою в табл.Ж2 додатку Ж. Результати аналізу зводимо у табл. 2.8.

Таблиця 2.8.

**Значення та рівні безпеки техніко-технологічних показників
ТДВ «Городоцьке»**

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Частка прогресивних видів обладнання за їх ціною, К ₁	30	40	22	41	35	45
Коефіцієнт спрацювання, К ₂	56	56	57	57	57	57
Коефіцієнт оновлення, К ₃	4,5	17	3,9	15	8,9	32
Частка нових технологій за обсягом виготовленої продукції, тис.грн., К ₄	8528,6	40	12326,7	42	10728,3	43
Фондоозброєність, тис.грн., К ₅	20,08	20	17,09	18	14,22	15
Частка обсягу продукції що виробляється за допомогою автоматизованих засобів праці, К ₆	20	70	65	65	70	70
Рентабельність виробничих фондів, К ₇	9,4	38	9,6	39	5,7	28

Часткові показники техніко-технологічної безпеки ТДВ «Городоцьке» розраховуємо за формулою 2.2:

$$\text{ЧП}_{\text{БФС2}} = \sum_{i=1}^7 K_i * d \quad (2.2)$$

де: К_і – значення у балах показників, що характеризують техніко-технологічний рівень виробництва;

д_і– питома вага значущості кожного показника.

Отже, маємо такий результат за роками:

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(2)2016} = 40 \cdot 0,2 + 56 \cdot 0,1 + 17 \cdot 0,1 + 40 \cdot 0,2 + 20 \cdot 0,15 + 70 \cdot 0,15 + 38 \cdot 0,1 = 40,60;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(2)2017} = 41 \cdot 0,2 + 57 \cdot 0,1 + 15 \cdot 0,1 + 42 \cdot 0,2 + 18 \cdot 0,15 + 65 \cdot 0,15 + 39 \cdot 0,1 = 40,15;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(2)2018} = 45 \cdot 0,2 + 57 \cdot 0,1 + 32 \cdot 0,1 + 43 \cdot 0,2 + 15 \cdot 0,15 + 70 \cdot 0,15 + 28 \cdot 0,1 = 42,05.$$

Отже, часткові показники техніко-технологічної безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують середні рівні безпеки за цим показником у 2016-2018 роках.

Для оцінки рівня інтелектуально-кадрової безпеки підприємства використовуємо систему градації рівнів безпеки за цією складовою, наведеною в табл. Ж3 додатку Ж, результати аналізу - в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Значення та рівні безпеки показників інтелектуально-кадрової діяльності ТДВ «Городоцьке»

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Відповідність кваліфікації ступеня складності виконуваних робіт, K_1	80	60	82	62	85	55
Соціальний захист працівників, K_2	високий	60	високий	63	високий	65
Морально-психологічний клімат в колективі, K_3	стабільний	45	сприятливий	80	сприятливий	80
Ефективність використання кадрового потенціалу підприємства, K_4	3	60	4	70	5	80
Плинність роботи персоналу, K_5	5	40	8	50	10	60
Стабільність роботи персоналу, K_6	10	60	12	70	15	80

Часткові показники інтелектуально-кадрової безпеки ТДВ «Городоцьке» розраховуємо за формулою:

$$\text{ЧП}_{\text{БФСЗ}} = \sum_{i=1}^6 K_i * d \quad (2.3)$$

де K_i - значення балахпоказників, що характеризують рівень інтелектуально-кадрової безпеки підприємства.

$$\text{ЧП}_{\text{БФСЗ}(3)2016} = 60 * 0,25 + 60 * 0,2 + 45 * 0,1 + 60 * 0,3 + 40 * 0,5 + 60 * 0,05 = 72,50;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФСЗ}(3)2017} = 62 * 0,25 + 63 * 0,2 + 80 * 0,1 + 70 * 0,3 + 50 * 0,5 + 70 * 0,05 = 85,60;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФСЗ}(3)2018} = 65 * 0,25 + 65 * 0,2 + 80 * 0,1 + 80 * 0,3 + 60 * 0,5 + 80 * 0,05 = 95,25.$$

Часткові показники інтелектуально-кадрової безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують високий рівень безпеки за цим показником у 2016 та максимальні рівні у 2017-2018 роках.

Для оцінки рівня інформаційної безпеки підприємства використовуємо систему градації рівнів безпеки заданою складовою, наведеною в табл. Ж4 додатку Ж. Результати аналізу - в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Значення та рівні безпеки показників
інформаційної діяльності ТДВ «Городоцьке»**

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Рівень захисту комерційної таємниці, K_1	4	50	3	45	5	60
Рівень безпеки документообігу, K_2	високий	65	високий	65	високий	70
Ефективність інформаційно-аналітичного супроводження діяльності, K_3	1	40	1,5	60	1,5	60
Ділова репутація та імідж продукції підприємства, K_4	високий	60	високий	60	високий	60
Можливість користуватися сучасними засобами зв'язку та доступ до джерел інформації, K_5	60	40	70	50	80	55

Часткові показники інформаційної безпеки ТДВ «Городоцьке» розраховуємо за формулою 2.4:

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}} = \sum_{i=1}^6 K_i * d_i \quad (2.4)$$

де K — значення балахпоказників, що характеризують інформаційну безпеку підприємства

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(4)2016} = 50 * 0,20 + 65 * 0,1 + 40 * 0,3 + 60 * 0,25 + 40 * 0,15 = 49,50;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(4)2017} = 45 * 0,20 + 65 * 0,1 + 60 * 0,3 + 60 * 0,25 + 50 * 0,15 = 56,00;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(4)2018} = 60 * 0,20 + 70 * 0,1 + 60 * 0,3 + 60 * 0,25 + 55 * 0,15 = 60,25.$$

Часткові показники інформаційної безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують середній рівень у 2016 році за цим показником та високі рівні у 2017-2018 роках.

Для оцінки рівня інституційно-правової безпеки підприємства використовуємо систему градації рівнів безпеки за даною складовою, наведеною в табл. Ж5 додатку Ж. Результати аналізу зводимо у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

**Значення та рівні безпеки показників
інституційно-правової діяльності ТДВ «Городоцьке»**

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Ефективність правового забезпечення діяльності підприємства, K_1	3	55	2,5	60	2	70
Відповідність кваліфікації юридичного відділу ступеню складності виконуваних робіт, K_2	80	40	85	45	90	60
Можливість встановлення контролю над підприємством сторонніми особами, K_3	низька	45	низька	50	низька	60
Рівень						

дотримання підприємством норм трудового права, К ₄	80	40	90	60	85	45
---	----	----	----	----	----	----

Часткові показники інституційно-правової безпеки ТДВ «Городоцьке» розраховуємо за формулою 2.5:

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}} = \sum_{i=1}^4 K_i * d_i \quad (2.5)$$

де К - значення балів показників, що характеризують інституційно-правову безпеку підприємства.

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(5)2016} = 55 * 0,5 + 40 * 0,1 + 45 * 0,3 + 40 * 0,2 = 53,00;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(5)2017} = 60 * 0,5 + 45 * 0,1 + 50 * 0,3 + 60 * 0,2 = 61,50;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(5)2018} = 70 * 0,5 + 60 * 0,1 + 60 * 0,3 + 45 * 0,2 = 68,00.$$

Часткові показники інституційно-правової безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують середній рівень у 2016 році за цим показником та високі рівні у 2017-2018 роках. Окрім того, протягом аналізованого періоду спостерігається позитивна тенденція до його зростання.

Для оцінки рівня силової безпеки підприємства використаємо систему градації рівнів безпеки за цією складовою, наведеною в табл. Ж6 додатку Ж. Результати аналізу зводимо у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Значення та рівні безпеки показників, що характеризують силову складову корпоративної безпеки ТДВ «Городоцьке»

Показники	2016		2017		2018	
	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах	Факт. значення, %	Значення у балах
1	2	3	4	5	6	7
Рівень збереження активів та матеріальних ресурсів підприємства, К ₁	1,0	40	1,0	40	0,5	60
Ефективність роботи служби охорони та режиму, К ₂	1,5	45	1,5	45	2,0	60
Рівень фізичної та моральної безпеки	високий	70	високий	70	високий	80

працівників підприємства, К ₃						
--	--	--	--	--	--	--

Часткові показники силової безпеки ТДВ «Городоцьке» розраховуємо за формулою 2.6:

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}_6} = \sum_{i=1}^3 K_i * d \quad (2.6)$$

де K_i – значення балахпоказників, що характеризують рівень силової безпеки підприємства.

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(6)2016} = 40 * 0,4 + 45 * 0,3 + 70 * 0,3 = 50,50;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(6)2017} = 40 * 0,4 + 45 * 0,3 + 70 * 0,3 = 50,50;$$

$$\text{ЧП}_{\text{БФС}(6)2018} = 60 * 0,4 + 60 * 0,3 + 80 * 0,3 = 66,00.$$

Часткові показники силової безпеки ТДВ «Городоцьке» засвідчують середні рівні безпеки за цим показником у 2016-2017 роках та високий рівень безпеки у 2018 році.

Загальний рівень корпоративної безпеки підприємства оцінюємо за формулою зважування на вагу цінності для підприємства (1.7):

$$\text{СП}_{\text{КБП}2016} = 87,8 * 0,3 + 40,6 * 0,25 + 72,5 * 0,20 + 49,5 * 0,05 + 53 * 0,1 + 50,5 * 0,1 = 63,82;$$

$$\text{СП}_{\text{КБП}2018} = 99,5 * 0,3 + 40,15 * 0,25 + 85,6 * 0,20 + 56 * 0,05 + 61,5 * 0,1 + 50,5 * 0,1 = 71,01;$$

$$\text{СП}_{\text{КБП}2019} = 93 * 0,3 + 42,05 * 0,25 + 95,25 * 0,20 + 60,25 * 0,05 + 68 * 0,1 + 66 * 0,1 = 73,88.$$

Таким чином, загальний рівень корпоративної безпеки підприємства є високим і варто відзначити позитивну тенденцію підвищення його рівня в динаміці.

Кожна із складових корпоративної безпеки підприємства представляє собою комплекс завдань та показників, підвищити які можна тільки успішно працюючи в усіх напрямках водночас.

Для підвищення фінансово-економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» необхідно застосовувати фінансову стратегію, тобто планування конкретних завдань та шляхів їх реалізації в процесі фінансово-економічної діяльності підприємства. Для ТДВ «Городоцьке» можна виділити наступні стратегічні цілі: більш ефективно використати

економічних ресурсів шляхом контролю за всіма гранями господарської діяльності підприємства з метою підвищення його поточної рентабельності, а також нарощування потенціалу його росту, контроль за структурою капіталу підприємства, співвідношення основних і оборотних коштів, часткою позичкових засобів до власного капіталу.

Для підвищення техніко-технологічної безпеки необхідно постійно аналізувати видову, вікову, виробничо-технічну структуру основних фондів підприємства, рівень відповідності машин та устаткування, що використовуються, сучасним світовим зразкам, а також рівень екстенсивного та інтенсивного завантаження обладнання на підприємстві, знати, які технології використовують конкуренти, стежити за новими науковими розробками.

Для поліпшення кадрової безпеки слід здійснювати заходи, суть яких полягає у збереженні та розвитку інтелектуального потенціалу підприємства, в максимально ефективному використанні кадрового ресурсу, належній в організації системи добору, найму, навчання кадрів та поліпшення мотивації праці, забезпеченні оптимальної професійної структури персоналу, високого рівня кваліфікації та практичної підготовки робітників, залучати їх до управлінських функцій.

Для підвищення рівня безпеки інституційно-правової складової необхідно раціоналізувати побудову організаційної структури підприємства шляхом чіткого вертикального та горизонтального поділу праці, оптимального розміщення та підпорядкування структурних підрозділів, регламентації прав,

обов'язків та відповідальності функціональних служб підприємства, вчасно виявляти порушення договірних відносин, майнові втрати та запобігати їх виникненню.

Для захисту інформаційної складової потрібне створення на підприємстві інформаційної системи, системи належного захисту

комерційної таємниці і конфіденційної інформації, швидкого пошуку та кваліфікованого аналітичного опрацювання всіх видів інформації, що стосується підприємства.

2.3. Діагностика економічної безпеки за ієрархічним методом

Розрахуємо поточний, тактичний, стратегічний та загальний рівні економічної безпеки підприємства, використовуючи дані підприємства з додатків В-Е та попередні розрахунки. Використаємо метод оцінки, що запропонований проф. Довбнею С.Д. за схемою 1.3 в теоретичній частині даної роботи. Всі розрахунки виконані в таблиці за допомогою засобів Excel та наведені в додатку 3.

Зведення індивідуальних оціночних показників здійснюється шляхом сумування розрахованих добутків коефіцієнт співвідношення на коефіцієнт значущості.

Рівень поточної економічної безпеки дорівнює:

$$P_{\text{преб}} = 0,05 + 0,01 + 0,051 + 0,81 + 0,01 + 0,07 + 0,06 + (-1,07) + (-0,82) + 1,15 + 0,12 + 0,1 = 0,91$$

Рівень виробничо-технічної складової тактичної безпеки становить:

$$R_{\text{тбвтс}} = 0,77 + 0,02 = 0,79$$

Інші складові тактичної безпеки розраховуються аналогічно (в табл. Додатку 3)

Рівень тактичної безпеки обчислюється як середнє значення викормлених складових:

$$R_{\text{такт}} = (0,79 + 0,69 + 1,61) / 3 = 1,03$$

Складові стратегічної безпеки та загальний рівень стратегічної безпеки розраховується аналогічно.

Для обчислення загального рівня економічної безпеки необхідно попередньо визначити значущість окремих його складових:

- оперативної безпеки (враховуючи важливість поточної оцінки завжди приймається рівною 1,0)	1,000
- тактичної безпеки (дорівнює значенню рівня поточної економічної безпеки, який розраховано вище)	0,91
- стратегічної безпеки (дорівнює добутку фактичного значення рівня поточної та тактичної економічної безпеки, то $1,03 \cdot 0,91 =$	0,937

Загальний рівень економічної безпеки підприємства розраховується як середньозважене значення рівня поточної, тактичної і стратегічної безпеки з врахування встановлених рівнів значущості:

$$EP = 0,91 \cdot 1,0 + 1,033 \cdot 0,91 + 0,937 \cdot 0,64 = 2,04$$

Виходячи з оціночної шкали проф. Довбні С.Б. рівень економічної безпеки підприємства - задовільний. Підприємство платоспроможне, але результати його діяльності не стабільні. Антикризові заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня найпроблемніших складових економічної безпеки підприємства. Фактичні значення таких складових найбільше відрізняються від нормативних (цільових), тобто має місце мінімальне значення коефіцієнта відповідності.

Так, для підвищення рівня поточної економічної безпеки доцільні такі заходи як: збільшення обсягів діяльності, збільшення кадрового потенціалу, зростання рентабельності продаж.

Підвищенню тактичного рівня економічної безпеки сприятиме зростання ступеню творчої участі (залучення новітніх добрив та нових сортів фруктових дерев) промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства, збільшення рентабельності трудових ресурсів за рахунок

раціоналізації системи матеріального стимулювання; підвищення рівня завантаженості працівників.

Для зростання стратегічного рівня економічної безпеки доцільно перш за все звернути увагу на підвищення рівня закріпленості та досвідченості персоналу; забезпечити технологічний розвиток підприємства (зростання частки виробленої за сучасними технологіями продукції в загальному обсязі виробництва); активізувати природоохоронну діяльність, підвищувати екологічність господарської діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГНОЗІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

За розрахунками можна зробити висновок, що найкращими напрямками розвитку є збільшення обсягів діяльності шляхом розширення посадкових територій, збільшення трудового потенціалу підприємства, шляхом добору нових працівників та підвищення рівня знань існуючих (через навчання в профільному ВУЗі на заочному відділенні).

Головним засобом збільшення рівня економічної безпеки керівництвом підприємства визнано збільшення обсягів діяльності, через взяття в аренду ще 30 гектарів для посадки фруктових дерев. В додатку К наведено головні характеристики та розрахунок витрат за цим інвестиційним проектом.

Розрахунок термінів окупності подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок термінів окупності за роками

№ п \ п	Найменування витрат	2019р	2020р	2021 р	2022 р	2023р	2024 р	2025 р
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Капітальні вклади, тис. грн	76679	855,0	847, 0	888,0	928,0	800,0	500, 0
2	експлуатаційні витрати, тис. грн	1450, 0	2050, 0	2450, 0	2650, 0	2850,0	3050, 0	3050, 0
3	всього витрат, тис. грн (п.1 + п.2)	27010, 0	2905,0 0	3287, 0	3538,0	3778,0	3850,0	3550,0
4	Накопичуються витрати по роках, тис. грн (п.3, з накопиченням)	27010, 0	29914 5,0	33211 ,0	36749, 0	40527, 0	44377,0	47927,0

5	Урожайність, т \ га.	0	3,3	6,7	10	13,3	16,7	16,7
---	----------------------	---	-----	-----	----	------	------	------

Продовження табл. 3.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Валовий збір, тонн.	0	100	200	300	400	500	500
7	Валовий дохід (при опт. Ціною 50 руб. \ Кг), тис. грн	0	5 000	10 000	15 000	20 000	25 000	25 000
8	Накопичуються доходи по роках, тис. грн (п.7, з накопиченням)	0	5 000	15 000	30 000	50 000	75000	100 000
9	Чистий дохід проекту, тис. грн (п.8-п.4)	- 27010, 0	- 24915,0	- 24915, 0	- 6749,0	+9473,3	+30623,0	+52073,0

З таблиці ми можемо побачити, що перевищення доходів над витратами настає на п'ятий вегетаційний рік.

За результатами роботи 2023 роки очікувана чистий прибуток від реалізованого проекту складе 8473,0 тис. грн, 2024 року – 30623,0 тис. грн, 2025 року -52073,0 тис. грн

Термін окупності проекту - 5 років.

Щорічна розрахункова чистий прибуток, починаючи з 2023 року становить не менше 52073,0 тис. грн

Таким чином, можна очікувати чистий дохід від реалізації проекту інтенсивного саду за 15 років (термін експлуатації саду) - 781100 тис. грн.

Прогноз може бути експертним або розрахований математично за допомогою прогнозних моделей. Математичний прогноз є об'єктивним, відкритим і науково обґрунтованим. Тільки математичні прогнозні моделі дозволяють здійснювати моделювання ситуації.

Так як категорія економічна безпека підприємства є такою, яка включає множину факторів, тому, на мою думку, доцільно використовувати метод

індикаторного підходу оцінки економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке», який забезпечує та надає максимально комплексну оцінку економічної безпеки підприємства. Для проведення планування рівня економічної безпеки підприємства у плановому періоді (2019 р.) за допомогою індикаторного підходу, було розраховано планові показники господарської діяльності ТДВ «Городоцьке». Отримавши результати планових показників господарської діяльності підприємства, проведемо безпосередній аналіз планового рівня економічної безпеки. Розрахунок та оцінка поточної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019 р.) наведено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Оцінка поточної економічної безпеки підприємства ТДВ
«Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)**

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ "Городоцьке"	Значущість показника загальноно оцінки	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Коефіцієнт фінансування	60	60,00	0,05	1,00	0,05
2	Коефіцієнт фінансування за рах. Стабільних джерел	0,8	0,98	0,05	0,23	0,01
3	Коеф. Абсолютної ліквідності	1	6,00	0,1	6,00	0,60
4	Коефіцієнт покриття	3	30,00	0,1	9,00	0,90
5	Темп зростання частки запасів у сумі оборотних активів <	1	1,26	0,05	0,26	0,01
6	Рентабельність продажів	27,5	29,00	0,1	1,05	0,11
7	Рентабельність власного капіталу	20	11,89	0,1	0,59	0,06
8	Коефіцієнт достатн	2	0,50	0,1	0,25	0,03

	ості грошового потоку >					
9	Співвідношення ЧГП від опер. Д-сті та сумивського ЧГП >	1	0,80	0,1	0,80	0,08
10	Коефіцієнт платоспроможності >	1	1,20	0,1	1,20	0,12
11	Співвідношення темпів змін виручки та суми активів >	1	1,40	0,1	1,40	0,14
12	Коефіцієнт оборотності поточних активів >	6,5	2,00	0,05	0,31	0,02
Узагальнююча оцінка						2,12

Порівнюючи рівень поточної безпеки та рівень планової безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке», необхідно сказати про значний ріст відповідного рівня безпеки 0,91 та 2,12 відповідно. Дана тенденція свідчить про ефективність планових управлінських рішень.

Рівень тактичної безпеки включає в себе наступні складові:

- виробничо-технічна складова;
- інтелектуально-кадрова складова;
- комерційна складова, ринкова складова;
- соціальна складова;
- інноваційно-технологічна складова;
- сировинно-енергетична складова;
- екологічна складова, тому розрахунок проводиться поетапно.

Розрахунок та оцінка виробничо-технічної складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) наведено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінка виробничо-технічної складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника за галузевими оцінками	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
Рівень завантаження виробничих потужностей	0,92	0,92	0,80	1,00	0,80
Фондовіддача	4,2	1,00	0,20	0,24	0,05
Узагальнююча оцінка					0,85

Розрахунок та оцінка інтелектуально-кадрової складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) наведено у табл. 3.4, відповідна складова свідчить про ефективність управління кадровим потенціалом підприємства.

Таблиця 3.4

Оцінка інтелектуально-кадрової складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника за галузевими оцінками	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Продуктивність праці	600	700,00	0,25	1,17	0,29
2	Ступінь творчої часті промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства	0,25	0,10	0,25	0,40	0,10
3	Рентабельність рудових ресурсів	13,9	4,00	0,25	0,29	0,07
4	Співвідношення темпів зростання виручки та фонду оплати праці	1	1,30	0,25	1,30	0,33

Узагальнююча оцінка

0,79

Оцінка комерційної складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) наведено у табл. 3.5.

Розрахувавши оцінку складових тактичної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» та отримавши результат, можна розрахувати загальний рівень тактичної безпеки за формулою 3.1.

$$B_m = \frac{0,85 + 0,79 + 1,793}{3} = 1,143(3.1)$$

Таблиця 3.5

Оцінка комерційної складової тактичної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

№	Індикатор економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника у загальній оцінці	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Ступінь залежності підприємства від постачальників сировини	0,15	0,20	0,1	1,33	0,13
2	Показник надійності постачальників	1	1	0,15	1	0,15
3	Ступінь залежності підприємства від споживачів	0,1	0,02	0,15	0,2	0,03
4	Загальний показник платоспроможності споживачів	0,8	0,80	0,2	1	0,2
5	Коефіцієнт своєчасності розрахунків	1	0,80	0,1	0,8	0,08
6	Співвідношення темпів зростання виручки та ДЗ підприємства	1	7,00	0,15	7,00	1,05
7	Показник дотримання	1	1,00	0,15	1,00	0,15

някостівиробленої продукції					
Узагальнююча оцінка					1,793

Розрахунок ринкової складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) та характеризує позиції підприємства ТДВ «Городоцьке» на ринку та розвиток галузі вцілому.

Таблиця 3.6

Оцінка ринкової складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

№	Індикаторі економічної безпеки підприємства	Нормати - в значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника узагальненої оцінки	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Співвідношення темпів змін обороту підприємства та в галузі	1	1,20	0,3	1,20	0,36
2	Показник конкурентної переваги підприємства	1	0,30	0,4	0,30	0,12
3	Темп змін частки ринку підприємства	1	1,50	0,3	1,50	0,45
Узагальнююча оцінка						0,93

Оцінку соціальної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) наведено у табл. 3.7. Дана складова вказує на ефективність управління персоналу, його стимулювання та кваліфікованість персоналу.

Таблиця 3.7

Оцінка соціальної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

№	Індикаторі економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника узагальненої оцінки	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
---	---	---------------------	---------------------------	--	---	--

1	Показник досвідуроботи персоналу	8,5	5,5	0,2	0,647058824	0,129411765
2	Частка співробітників із вищою освітою	0,4	0,3	0,1	0,75	0,075
3	Плинність кадрів	0,3	0,1	0,3	0,333333333	0,1
4	Рівень оплати праці на підприємстві	1	1,3	0,4	1,3	0,52
Узагальнююча оцінка						0,824

Розрахунок та оцінка інноваційно-технологічної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) наведено у табл. 3.8 та вказує на стан основних виробничих фондів та рівень технологічного розвитку підприємства в цілому.

Таблиця 3.8

Оцінка інноваційно-технологічної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019 р.).

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника за гальною оцінкою	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Ступінь зношення основних виробничих фондів	0,15	0,2	0,4	1,33	0,53
2	Частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у загальному обсязі виконаних на підприємстві робіт	0,05	0,01	0,3	0,2	0,06
3	Рівень технологічного розвитку підприємства	1	0,7	0,3	0,7	0,21
Узагальнююча оцінка						0,803

Оцінка сировинно-енергетичної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

наведена у табл.і 3.9. Рівень даного показника характеризує стан забезпеченості підприємства ресурсами для виробництва та функціонування підприємства в цілому.

Таблиця 3.9

Оцінка сировинно-енергетичної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у 2019р.

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника за загальною оцінкою	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Забезпеченість власними ресурсами	0,2	0,1	1	0,5	0,5
Узагальнююча оцінка						0,5

Оцінка екологічної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) проводиться з метою аналізу впливу підприємства на навколишнє середовище та ефективності заходів, що спрямовані на його збереження (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Оцінка екологічної складової стратегічної економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

№	Індикатори економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ «Городоцьке»	Значущість показника за загальною оцінкою	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
1	Ступінь забруднення довкілля	0,1	0,02	0,5	0,2	0,1
2	Показник природоох	0,1	0,1	0,5	1	0,5

оронної діяльності					
Узагальнююча оцінка					0,35

Оцінивши складові стратегічної безпеки підприємства, можна розрахувати загальний показник стратегічного рівня безпеки за формулою 3.2.

$$B_c = \frac{0,93 + 0,824 + 0,803 + 0,5 + 0,6}{5} = 0,732 (3.2)$$

Отримавши результати оцінки оперативної, тактичної та стратегічної безпеки підприємства, було проведено узагальнену оцінку економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.) (2.11).

$$B_e = 2,12 * 1 + 1,143 * 2,12 + 0,732 * 2,423 = 6,316 (3.3)$$

Узагальнена характеристика усіх рівнів безпеки, включаючи загальний рівень економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді наведена у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Оцінка економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке» у плановому періоді (2019р.)

Оперативна безпека	2,12
Тактична безпека	1,143187165
Стратегічна безпека	0,73154902
Економічна безпека	6,316

Найбільш вагомим рівнем безпеки підприємства, що позитивно впливає на загальний рівень економічної безпеки ТДВ «Городоцьке» є оперативний рівень, показник якого становить 2,12, що свідчить про ефективність поточних управлінських рішень.

Отже, слід звернути увагу на те, що ТДВ «Городоцьке» по жодному з обраних індикаторів не потрапляє в критичну область й більшою кількістю показників досягає високого рівня безпеки. Тому, в цілому,

можна припускати, що 3
урахуванням збереження досягнутого рівня економічної безпеки, також при
виконанні заходів щодо підвищення якості керування витратами й перегляду
кадрової політики ТДВ «Городоцьке» в подальшій перспективі забезпечить
високий рівень економічної безпеки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Економічна безпека підприємства - це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства. Зміст даного поняття містить у собі систему засобів, які забезпечують конкурентостійкість та економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників. Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно керівництво і спеціалісти (менеджери) будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. Описані методичні підходи дають можливість сфокусувати увагу на тих проблемних моментах у забезпеченні економічної безпеки підприємства, які повинні підлягати негайному усуненню і подальшому найдетальнішому аналізу задля запобігання повторенню подібних ситуацій у майбутньому. Це, в свою чергу, дозволить уникнути втрат підприємством частково або повністю економічної безпеки як у короткостроковому, так і у довготривалому періодах.

Провівши аналіз різних методик управління та оцінки економічної безпеки, можна зробити висновок, що кожна з них має свої переваги, але і ряд недоліків. Тому існує необхідність у розробці нових методів і моделей, що усувають виявлені недоліки і підвищують ефективність управління, точність проведеної оцінки.

Для потреб досліджуваного підприємства найкраще підійдуть чотири методи оцінки:

1. метод діагностики рівня ЕБП за фінансово-майновими показниками;
2. метод визначення рейтингу ЕБП за допомогою темпових змін показників (експрес-метод);
3. метод бальної оцінки;

4. метод визначення ієрархічних рівнів економічної безпеки (поточний, тактичний, стратегічний та загальний рівні) запропонований проф. Довбнею С.Б.

За аналізом безпеки фінансово-майнового стану видно, що у підприємства наявні недоліки в діловій активності, рентабельності та майнового забезпечення підприємства.

Аналіз рейтингу економічної безпеки показав, що ситуація ТДВ «Городоцьке» в 2018 році суттєво покращилася порівняно з попереднім.

Діагностування складових економічної безпеки є основою для розробки комплексу заходів протидії загрозам та підвищення рівня захищеності підприємства. Разом з тим, видно, що рівні техніко-технологічної складової та інтелектуально-кадрової економічної безпеки зменшилися, що є негативним моментом в роботі підприємства.

Загальний рівень корпоративної безпеки підприємства оцінений методом бальної оцінки, також показав покращення його загального рівня протягом 2016-2018 років. Також цей метод дозволив віділити «вузькі місця» в роботі підприємства і підтвердив попередні розрахунки.

Враховуючи, що індикаторний методичний підхід є комплексним та включає відповідні рівні економічної безпеки: поточна безпека підприємства, тактична безпека підприємства, стратегічна безпека підприємства, загальний рівень економічної безпеки підприємства, аналіз проводився з поетапним розрахунком відповідних рівнів економічної безпеки підприємства ТДВ «Городоцьке», що забезпечує можливість аналізу кожного рівня зокрема. Виходячи з оціночної шкали проф. Довбні С.Б. рівень економічної безпеки підприємства - задовільний. Підприємство платоспроможне, але результати його діяльності не стабільні. Антикризові заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня найпроблемніших складових економічної безпеки підприємства. Фактичні значення таких складових найбільше відрізняються від нормативних (цільових), тобто має місце мінімальне значення коефіцієнта відповідності.

Так, для підвищення рівня поточної економічної безпеки доцільні такі заходи як: збільшення обсягів діяльності, збільшення кадрового потенціалу, зростання рентабельності продаж.

За розрахунками визначено, що найкращими засобами збільшення рівня економічної безпеки є збільшення обсягів діяльності шляхом розширення посадкових територій, збільшення трудового потенціалу підприємства, шляхом добору нових працівників та підвищення рівня знань існуючих.

Головним засобом збільшення рівня економічної безпеки керівництвом підприємства визнано збільшення обсягів діяльності, через взяття в аренду ще 30 гектарів для посадки фруктових дерев. Розрахунок фінансових показників цього проекту підтвердив його доцільність.

Розрахунок рівня економічної безпеки в плановому періоді показав його суттєве збільшення (з 2,04 до 6,32) . Отже, з урахуванням збереження досягнутого рівня економічної безпеки, також при виконанні заходів щодо підвищення якості керування витратами й перегляду кадрової політики ТДВ «Городоцьке» в подальшій перспективі забезпечить високий рівень економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н. Е., Чупрін Є. С. Економічна безпека підприємства: сутнісна характеристика поняття. Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості. Харків. 2017. № 1 (1). С. 98–102.
2. Акімова Н.С., Топоркова О.В., Євлаш Т.О. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства / Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.О. Євлаш // Економічний простір. – 2017. - №1(6). – С.37-50.
3. Алькема, В.Г. Система економічної безпеки підприємства: Монографія / В.Г. Алькема; Вищий навчальний заклад "Університет економіки і права КРОК"; Науково-дослідний інститут проблем національної безпеки України. - К.: Університет економіки та права "КРОК", 2011. - 378 с.
4. Алькема В.Г. Теоретико-методологічні засади розвитку системи економічної безпеки логістичних утворень / В.Г. Алькема // Під. ред. д.е.н., проф. О.А. Кириченко. - К.: Університет економіки та права «КРОК», 2010. - 50 с.
5. Андрєєва В.Г. Критичний аналіз підходів до визначення фінансово-економічної стійкості як найважливішого елемента економічної безпеки підприємства / Т.Л. Зубко, В.Г. Андрєєва // Економіка та управління в ХХІ столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку: збірник тез наукових робіт II Міжнародної науково-практичної конференції (Київ–Будапешт–Відень, 30 березня 2016 року / Фінансово-економічний наукова рада, 2016, — С. 26 - 29.
6. Антошкін В.К. Управління соціально-економічною безпекою суб'єктів аграрного бізнесу: системи, механізми, інструментарій [Текст] : монографія / В. К. Антошкін. - Херсон : Айлант, 2018. - 359 с.
7. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 170 с.

8. Балджи М.Д. Економічна безпека: забезпечення, управління, прогнозування [Текст] : монографія / [Балджи М. Д., Котова І. М., Тарасова К. І.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Балджи М. Д. ; Одес. нац. екон. ун-т. - Київ : Гуляєва В. М., 2019. - 274 с.
9. Безпека соціально-економічних процесів в кіберпросторі [Текст]: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 27 берез. 2019 р.) / [редкол.: А. А. Мазаракі (голов. ред.) та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т [та ін.]. - Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. - 243 с
10. Бельботенко І.В. Принципи організації системи економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності / І.В. Бельботенко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. 5, частина 2. 2014. – С. 36 – 40.
11. Близнюк А.О. Аналіз методик оцінювання економічної безпеки підприємства / А.О. Близнюк // Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». – Вип.34. – К., 2013. с. 237-245.
12. Бендіков Л. Економічна безпека промислового підприємства / Л. Бендіков // Консультант директора. – 2000. – №2 (110). – С. 7–13.
13. Блакита Г.В. Економічна безпека приватних підприємств / Блакита Г.В., Мельник В.В., Пурденко О.А.// Економіка України. 2018. – № 9. С. 60 - 73.
14. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
15. Варналій З.С. Економічна безпека : навч. посіб. [Текст] / за ред. З.С. Варналія. - К.: Знання, 2009. - 647 с.
16. Бровкіна Ю.О. Підходи до вивчення поняття економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Ю.О. Бровкіна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. - №1 (17). – С. 122 – 128.

17. Варналій З.С. Економічна безпека та конкурентоспроможність регіонів України [Текст] : монографія / Варналій З. С., Білик Р. Р. - Чернівці : Технодрук, 2018. - 453 с.
18. Верхоглядова Н.І., Герасимова О.Л. Щеглова О.Ю., Левчинський Д.Л. Економічна діагностика. – Дніпропетровськ: вид-во «Свідлер», 2011. – 332 с.
19. Волощук Л.О. Класифікація підходів та методів формування аналітичних інструментів оцінювання економічної безпеки промислового підприємства. [Електронний ресурс] / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. –2014. – № 5 (15). – С. 224-231. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n5.html>
20. Воронков О.О., Дяченко К.С. Концептуальні засади дослідження економічної безпеки будівельних підприємств / О.О. Воронков, К.С. Дяченко // Вісник Житомирського Державного технологічного університету. – 2017. № 4(82). С. 117 – 124.
21. Гетьман О. О. Економічна діагностика / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
22. Голіков І.В. Сутність та еволюція поняття економічна безпека // Проблеми економіки - №1, 2014. – С. 309 – 314.
23. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV, редакція від 20.09.2015, підстава 1602-18 // ВВР України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
24. Довбня С.Б. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / С.Б. Довбня, Н.Ю. Гічова // Фінанси України. – 2008. - № 4. – С. 88 – 97.
25. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства : навч. посібник [Текст] / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. - К. : Центр учбової літератури, 2008. -240 с.
26. Доценко І.О. Формування системи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу підприємницьких ризиків // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2013. – Т.1. Випуск 1. – С. 69 – 78.

27. Дуб Б.С. Система економічної безпеки підприємства: поняття та структура / Б.С. Дуб // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2016. №4(60). – С. 5-16.
28. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство [Текст]: монографія : [в 3 т.] / за заг. ред. В. О. Онищенко та Г. В. Козаченко. - Полтава: ПолтНТУ, 2016 .Т. 3 / [В. О. Онищенко та ін.]. - 2019. - 399 с.
29. Економічна безпека аграрної галузі України в умовах інституційних трансформацій [Текст] : монографія / Козловський С. В. [та ін.] ; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. - Вінниця : ТВОРИ, 2019. - 270, [1] с.
30. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство [Текст] : матеріали V Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. з міжнар. участю, 20 груд. 2018 р. - 20 січ. 2019 р. / [редкол.: В. О. Онищенко та ін.] ; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Юрія Кондратюка, Навч.-наук. ін-т фінансів, економіки та менеджменту, Каф. фінансів і банк. справи. - Потава : ПолтНТУ, 2019. - 164 с.
31. Живко З.Б. Корпоративне управління в системі економічної безпеки [Текст] : навч. посіб. / [З. Б. Живко, О. Р. Сватюк, М. І. Копитко; за заг. ред. З. Б. Живко] ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : ЛьвДУВС, 2018. - 455 с.
32. Жихор О.Б., Куценко Т.М. Економічна безпека: Навчальний посібник. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2013. – 144 с
33. Завора Т.М. Соціально-економічна безпека [Текст] : навч. посіб. / Т. М. Завора. - Полтава : ПолтНТУ, 2019. - 237 с.
34. Закон України
Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003р. №964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №39. – С.351.
35. Зубко Т.Л. Методика визначення економічної безпеки підприємства / Т. Л. Зубко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. - 2016. - № 2. - С. 69-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esmebi_2016_2_12

36. Зубко Т.Л. Міжнародне співробітництво та економічна безпека підприємництва / Т. Л. Зубко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2018. - № 3. – С. 47 – 58.
37. Зубко Т. Індикатори кадрової безпеки підприємства / Т. Зубко, В. Лаптева // Вісник КНТЕУ. – 2018. – №4. – С. 57–65.
38. Зубко Т. Л. Методи оцінки кадрової безпеки підприємства / Т.Л. Зубко, Ю.-У. Івасенко, О.О. Цуркан // SocialandEconomicAspectsofEducationinModernSociety. –Vol.1, March 22, 2019, Warsaw, Poland. С. 5 – 10.
39. Іванюта Т. М., Заїчковський А. О. Економічна безпека підприємства: Навчальний посібник / К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
40. Карачина Н. П. Методичний інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємства / Н. П. Карачина // Логістика. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: [збірник наукових праць]. – 2010. – № 690. – С. 302-309.
41. Карпенко Н.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. Посібник. / Н.В. Карпенко. – К.: Вид-во Акад. праці і соціо відносин Федер. проф. спілок України, 2014. – 110 с.
42. Карпенко О.В. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємництва / О.В. Карпенко // Вісник Миколаївського університету ім. В.О. Сухомлинського. – Випуск 3, 2015. С. 102 – 106.
43. Ковальов Д. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Д. Ковальов, І.Плетнікова//Економіка України.–2008.–№4.–С.35–40.
44. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. – К.: Лібра, 2003. - 280 с.
45. Копитко М.І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств: науково-методичний підхід / М.І. Копитко // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2016. №3(55). – С. 127-144. – Режим

доступу до журн.: <https://cyberleninka.ru/article/n/sistema-ekonomichnoyi-bezpeki-pidpriemstva-ponyattya-ta-struktura/viewer>

46. Кравчук Н.Я., Колісник О.Я., Мелих О.Ю. Фінансова безпека: навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Вектор, 2010. – 277 с.
47. Кравчук О.Я., Кравчук П.Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства: монографія / О. Я. Кравчук, П. Я. Кравчук. - Луцьк : Надстир'я, 2008. - 256 с.
48. Кракос Ю.Б., Калініна О.М. Взаємозв'язок економічної безпеки та інвестиційної привабливості підприємства / Ю.Б. Кракос, О.М. Калініна // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. - №10(33). – С. 144 – 147.
49. Краснова В.В. Економічна діагностика / В.В. Краснова, М.В. Бандура. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – 412 с.
50. Кривов'язук І. В. Економічна діагностика [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язук. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – С. 74-76.
51. Лаптев С.М., Алькема В.Г., Сідак В.С., Копитко М.І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств: монографія / С.М. Лаптев, В.Г. Алькема, В.С. Сідак, М.І. Копитко; за ред. Копитко М.І. К.: «Крок», 2017. – 508 с.
52. Лисенко Ю.Г. Модернізація системи управління економічною безпекою національної економіки: методологія, індикатори та інструменти [Текст] : монографія / Ю. Г. Лисенко ; ВНЗ Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі" (ПУЕТ). - Полтава : ПУЕТ, 2018. - 260 с.
53. Логутова Т.Г., Камышникова Э.В. Экономическая безопасность промышленных предприятий: Монография / Т.Г. Логутова, Э.В. Камышникова. - Мариуполь: ГВУЗ «ПГТУ», 2013. – 230 с.
54. Нижник В.М. Соціально-трудовий потенціал: формування, забезпечення та розвиток у підвищенні економічної безпеки

- [Текст] : [монографія] / [В. М. Нижник та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Нижника В. М. - Хмельницький : ХНУ, 2018. - 607 с.
55. Новікова О.Ф. Економічна безпека: концептуальні визначення та механізми забезпечення : [монографія] / О.Ф. Новікова, Р.В. Покотиленко. - Донецьк : НАН України. Ін-т економіки промисловості, 2006. - 408 с.
56. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб. [Текст] / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький та ін. - К. : Правова єдність, 2009. - 544 с.
57. Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. — 208 с.
58. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навч. пос. / І. П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. — Харків: Вид. ХНЕУ, 2012. — 252с.
59. Павлова Г.Є. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Г. Є. Павлова та ін.]. - Дніпро : Акцент, 2018. - 559 с.
60. Парфентій Л.А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності [Текст] : монографія / Л. А. Парфентій; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Сум. філ. - Суми : Мрія, 2019. - 183 с.
61. Податковий кодекс: Закон України від 2.12.2010 № 2755-VI, редакція від 1.02.2016, підстава 909-19 // ВВР України. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
62. Подольчак Н.Ю. Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки [Текст] : навч. посіб. / Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018 . Ч. 1 / [Н. Ю. Подольчак та ін.]. - 2018. - 263 с.
63. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: [Текст] : підручник / С.Ф. Покропивний, М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко та ін. ; За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - К. : КНЕУ, 2001. - 528 с.

64. Полозова Т.В. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства: проблемні аспекти / Т.В. Полозова, М.Ю. Журавель // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2010. - № 29. – С. 355 – 358.
65. Поляков П.А. Концепція управління економічною безпекою вітчизняних підприємств / П.А. Поляков // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 24, частина 1. 2017. – С. 135 – 139.
66. Пономаренко В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование: монография / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова. – Х.: ИД «ИНЖСК», 2014. – 144 с.
67. Прогнозування індикаторів, порогових значень та рівня економічної безпеки України у середньостроковій перспективі; аналіт. доп. / Ю.М. Харазішвілі, Є.В. Дронь. - К. : НІСД, 2014. - 126 с.
68. Разворович К.Р. Фінансово-економічна безпека: теоретико-правові аспекти [Текст] : навч. посіб. / [Разворович К. Р. та ін.] ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. - Дніпро : Біла [вид.], 2019. - 194 с.
69. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень [Текст] : монографія / [Рамазанов С. К. та ін.] ; під заг. ред проф. Рамазанова С. К. ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ : Ноулідж, 2012. - 947 с
70. Сак Т.В. Діагностування рівня економічної безпеки підприємства в умовах обмеженості інформації // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв. 2015. – Випуск 3. – С. 404 – 408.
71. Скриньковський Р.М. Економічна безпека підприємства: сутність, класифікація та система діагностики // Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. – Випуск 3, 2015. – С. 414 – 418.
72. Соціально-економічна безпека [Текст] : навч. посіб. / [О. В. Безпалько та ін. ; за заг. ред. О. І. Драган] ; Нац. ун-т харч. технологій. - Київ : Кафедра, 2019. - 276 с.
73. Ставицький А.В. Економічна безпека України: стратегія та механізми

забезпечення [Текст] : [монографія] / А. В. Ставицький ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Аграр Медіа Груп, 2018. - 461 с.

74. Третяк В. В. Економічна безпека: сутність та умови формування / В. В. Третяк, Т. М. Гордієнко // Економіка та держава. – 2010. – №1. – С. 6–8.

75. Філіппова С.В., Дашковський О.С. Система формування і забезпечення економічної безпеки підприємства // Економіка: реалії часу. - No 2(3), 2012. – С. 17 – 21. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/17-21.pdf

76. Халіна В.Ю. Методичний підхід щодо оцінки рівня економічної безпеки підприємства // Економічна безпека і підприємництво. – Випуск 1(53), 2014. – С. 173 – 181.

77. Штангрет А.М. Економічна безпека підприємства [Текст]: підручник / [А.М. Штангрет та ін.]; за заг. ред. А.М. Штангрета; Укр. акад. друкарства. – Львів: Укр. акад. друкарства, 2016. – 290 с.

78. Шуміло О.С. Складові економічної безпеки підприємств роздрібної торгівлі // Економічний простір. – 2015. - № 100. – С. 205 – 217.

79. Blakytta G. Evaluation of investment environment security in Ukraine./Blakytta G., Guliaieva N., Vavdiychyk I., Matusova O. &Kasianova A. // Investment Management and Financial Innovations (open-access). 2018. 15(4). PP. 320- 331.

Додаток А
Таблиця А1.

Наукові підходи до визначення сутності поняття “економічна безпека підприємства”

Автор і джерело 1	Трактування 2
	Стан ефективного використання ресурсів
Олейников Е.А. [63]	ЕБП - це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загроз і для забезпечення стабільного функціонування підприємства в сьогоденні і майбутньому
Варналій З.С. [17]	ЕБП - забезпечення найбільш ефективного використання ресурсів суб'єкта господарювання для запобігання загрозам і створення умов для стабільного функціонування основних його елементів
Ілляшенко С.М. [42]	Категорія «економічна безпека підприємства» характеризується як стан ефективності, отриманий за результатами використання ресурсів та ринкових можливостей підприємством для здійснення захисту від різних негативних факторів як і внутрішнього, так і зовнішнього середовища та забезпечення сталого розвитку.
Кірієнко А. В. [58]	стан оптимального для підприємств рівня використання його економічного потенціалу, за якого діючі та/або можливі збитки виявляються нижчими за встановлені підприємством межі
Грунін О.А. [26]	ЕБП - це такий стан господарчого суб'єкта, при якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або інших непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику
Л.І. Донець, Н.В. Ващенко [25]	ЕБП - це стан найбільш ефективного використання економічних ресурсів для запобігання загроз і забезпечення стабільного функціонування економічної системи на сьогодні й у майбутньому
	Стан виробничої системи
Лисенко Ю. [52]	стан виробничо-економічної системи, при якому функціонують механізми запобігання чи зменшення ступеня впливу погроз стабільності функціонування і розвитку підприємства
Судакова О. [57]	такий стан розвитку економічної системи, який забезпечує її ефективне функціонування засобом належного використання внутрішніх та зовнішніх чинників, а також здатність результативного протистояння негативному зовнішньому впливу
	Наявність конкурентних переваг
Белокуров В. В. [58]	наявність конкурентних переваг, зумовлених відповідністю матеріального, фінансового, кадрового, техніко-технологічного потенціалів і організаційної структури підприємства до його стратегічних цілей і завдань

Продовження табл. А1

1	2
	Стан економічного розвитку
Р. Дацків [19]	такий стан економічного розвитку суб'єктів господарювання (особи, держави, організації), який забезпечує йому гармонійний розвиток і ефективне використання шансів і усунення загроз оточуючого середовища
Ортинський В.Л. [56]	ЕБП - це захищеність потенціалу підприємства (виробничого, організаційно-технічного, фінансово- економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення
	Гармонізація економічних інтересів
Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов [44]	ЕБП - це міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів навколишнього середовища, що діють поза межами підприємства
А.І. Могильний [48]	ЕБП полягає у забезпеченні стану життєдіяльності, при якому реалізуються його основні інтереси, воно захищено від внутрішніх та зовнішніх загроз і дестабілізуючих чинників
Новікова О.Ф. [55]	ЕБП - це стан захищеності економічних інтересів особи, суспільства, підприємства, держави від економічних загроз та інших загроз національної безпеки, які на них впливають
	Стан захищеності діяльності підприємства
М.О. Бендіков [12]	ЕБП - це захищеність науково-технічного, технологічного, виробничого і кадрового потенціалу підприємства від прямих (активних) чи непрямих (пасивних) економічних загроз, наприклад, пов'язаних з неефективною науково-промисловою політикою держави чи формуванням несприятливої зовнішньої середовища і здатністю до його відтворення
Д. Ковальов, І. Плетнікова [43]	ЕБП - це захищеність діяльності підприємства від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усувати різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності
Ковальов Д., Сухорукова Т. [58, с. 48]	захист діяльності підприємства від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози чи пристосуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на його діяльності
Плетникова І. Л. [97, с. 7]	стан захищеності його діяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також здатність адаптуватися до існуючих умов, які не впливають негативно на його діяльність
Кракос Ю. Б. та Серик Н. І, [48, с. 7]	захищеність виробничо-господарської діяльності підприємства від небажаних змін в цих сферах як з боку зовнішніх, так і внутрішніх чинників
	Стан захищеності інтересів
Т.Н. Гладченко [27]	ЕБП - захищеність життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх погроз, організація якої здійснюється адміністрацією й колективом підприємства шляхом реалізації систем заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного і соціально-психологічного характеру

Продовження табл. А1

1	2
Енциклопедія економічної безпеки [с. 445-446]	стан захищеності життєво важливих інтересів системи від недобросовісної конкуренції, протиправної діяльності кримінальних формувань та окремих осіб, здатність протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, зберігати стабільність функціонування та розвитку відповідно до отриманої стратегії та цілей
В. Шликов [48]	стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних і потенційних джерел небезпеки або економічних погроз
	Комплекс заходів
Раздіна Е.В. [70]	ЕБП - це комплекс заходів, які сприяють підвищенню фінансової стійкості господарських суб'єктів в умовах ринкової економіки, які захищають їх комерційні інтереси від впливу негативних ринкових процесів
Ярочкін В. [70]	ЕБП - це організована сукупність спеціальних органів, засобів, методів та заходів, що забезпечать безпеку підприємницької діяльності від зовнішніх та внутрішніх загроз

Джерело: узагальнено автором за [20-22, 25, 27-28, 41-42, 44, 48, 57-60]

Таблиця А.2

Система показників оцінки рівня економічної безпеки підприємства [76]

Показник 1	Алгоритм розрахунку 2	Економічна сутність показника 3
Оцінка фінансової складової		
<i>Кавт</i> - коефіцієнт автономії	Відношення суми власних коштів на загальну суму фінансування (загальний підсумок балансу)	Характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних активів
<i>Кфм</i> - коефіцієнт фінансування	Відношення залучених коштів до власного капіталу	Відображає, скільки одиниць залучених коштів припадає на кожну одиницю власних
<i>Кпокр</i> - коефіцієнт покриття	Відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства	Характеризує здатність підприємства швидко розраховуватись за своїми борговими зобов'язаннями
<i>Кодз</i> - коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини дебіторської заборгованості	Відображає швидкість обороту дебіторської заборгованості підприємства
<i>Кокз</i> - коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення чистої виручки від реалізації продукції до середньорічної величини кредиторської заборгованості	Відображає швидкість обороту кредиторської заборгованості підприємства за період, який аналізується
Кр - рентабельність діяльності	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції	Відображає прибуток підприємства з кожної гривні, витраченої на реалізацію
Оцінка техніко-технологічної складової		
<i>Квп</i> - коефіцієнт виробничої потужності	Відношення річного фонду робочого часу до трудомісткості виробництва	Відображає максимально можливий випуск продукції за певний час у встановленій номенклатурі й асортименті при повному завантаженні обладнання
<i>Кзн</i> - коефіцієнт зносу	Відношення суми зносу основних засобів до балансової вартості основних засобів	Характеризує частку вартості основних засобів, яку списано на витрати виробництва у попередніх періодах

Продовження таблиці А.2

1	2	3
<i>Кфв</i> - фондovіддача	Відношення обсягу виробництва у вартісному вираженні до середньорічної вартості основних фондів підприємства	Відображає кількість одиниць виготовленої продукції у гривнях, яка припадає на одиницю вартості основних фондів
<i>Кгнт</i> - коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Відношення обсягу виготовленої продукції за певний період до виробничої потужності обладнання	Відображає рівень використання виробничої потужності підприємства
Оцінка інтелектуально-кадрової складової		
<i>Кпл</i> - коефіцієнт плинності кадрів	Відношення кількості звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни до середньооблікової чисельності працюючих	Відображає рух кадрів на підприємстві, який обумовлений незадоволеністю працівників елементами виробничої ситуації або незадоволеністю керівника підприємства виробничою поведінкою працівника
<i>Кпр</i> - продуктивність праці	Відношення обсягу продукції та кількості праці, витраченої на її виробництво	Характеризує здатність робітників виробляти за одиницю робочого часу визначений обсяг продукції
<i>Кфоз</i> - фондоозброєність праці	Відношення середньорічної вартості основних виробничих фондів до середньооблікової чисельності робітників	Характеризує рівень оснащення працівників основними виробничими засобами
<i>Кра</i> - коефіцієнт раціоналізаторської активності	Відношення кількості винаходів (раціональних пропозицій, ноу-хау тощо) до кількості працюючих.	Відображає частку пропозицій, які сприяють підвищенню продуктивності праці, що припадає на одного працюючого
<i>Кквал</i> - коефіцієнт співвідношення висококваліфікованих та кваліфікованих працівників	Відношення висококваліфікованих працівників до загальної кількості працівників	Характеризує рівень забезпеченості підприємства висококваліфікованими кадрами

Продовження таблиці А.2

1	2	3
Оцінка екологічної складової		
<i>К_{вик.}</i> - коефіцієнт перевищення нормативного обсягу викидів шкідливих речовин в атмосферу	Відношення показника сумішню речовин до дозведеного для підприємства сумарного гранично допустимого обсягу викиду шкідливих речовин	Характеризує ступінь перевищення реальних викидів шкідливих речовин в атмосферу над нормативними рівнями
<i>К_{люд.}</i> - коефіцієнт залюднення ареалу шкідливого впливу	Відношення нормативної щільності населення і середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства до середньої щільності населення у межах ареалу шкідливого впливу підприємства	Характеризує ступінь заселеності ареалу шкідливого впливу підприємства, а отже, і потенційну небезпеку підприємства для населення.

Таблиця А3

Градація та характеристика рівнів корпоративної безпеки підприємства [47]

Рівень корпоративної безпеки підприємства	Значення сукупного показника КПБ (СП _{кбп}), що відповідає певному рівню	Характеристика рівнів корпоративної безпеки підприємства
1	2	3
Максимальний	80-100	- робота підприємства характеризується максимальною реалізацією інтересів і повною нейтралізацією внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності; - найбільш ефективно використовуються власні та залучені фінансові ресурси; підприємство фінансово стійке, незалежне, платоспроможне, високорентабельне, обсяги прибутків дають змогу забезпечувати розширене відтворення основного капіталу підприємства; - підприємство технологічно незалежне, характеризується високим технічним рівнем устаткування та використанням найсучасніших технологій, високим рівнем механізації та автоматизації виробництва, високою фондо-, механо- та енергоозброєністю праці, дотриманням усіх чинних екологічних норм; під - підприємство характеризується високою ефективністю менеджменту та досконалою організаційною структурою управління, високим рівнем кваліфікації персоналу, низькою плинністю та високою стабільністю роботи персоналу, повною відповідністю кваліфікації працівників ступеню складності виконуваних робіт, високою соціальною захищеністю робітників та сприятливим морально-психологічним кліматом в колективі; - вся діяльність підприємства здійснюється в межах чинного правового поля, з дотриманням усіх норм, стандартів, вимог, правил та з належним юридичним оформленням усіх аспектів діяльності

Продовження таблиці А.3

1	2	3
Високий	60 - 80	- робота підприємства характеризується високим рівнем реалізації інтересів й нейтралізацією головних внутрішніх та зовнішніх загроз діяльності; - ефективно використовуються фінансові активи; в коротко- та середньостроковій перспективі підприємство залишатиметься фінансово стійким та незалежним, оптимальні показники проміжної та загальної ліквідності; рівень рентабельності активів та виробництва є середнім по галузі; обсяги прибутків дають змогу реалізувати окремі проекти щодо розширення об'єктів створення основного капіталу підприємства; - підприємство характеризується порівняно високим технічним рівнем устаткування та використанням сучасних технологій; значні обсяги робіт механізовані та автоматизовані; порівняно висока фондо-, механо- та енергоозброєність праці; на підприємстві дотримуються більшість екологічних норм та стандартів; - для підприємства є характерною ефективна система менеджменту та раціональна організаційна структура, високий і середній рівень кваліфікації для більшості частини працівників, невисока плинність персоналу, переважна відповідність кваліфікації працівників ступеню складності робіт, що виконуються, соціальна захищеність робітників і сприятлива психологічна атмосфера в колективі; - діяльність підприємства переважно здійснюється в межах чинного правового поля з дотриманням основних норм, стандартів, вимог, правил та належним юридичним оформленням головних напрямків роботи підприємства; - ефективно інформаційно-аналітичне супроводження господарської діяльності підприємства, високий рівень захисту інформації і безпеки документообігу, висока ділова репутація підприємства та сприятливий імідж продукції, що випускається; - високий рівень фізичного захисту керівництва та працівників, незначні обсяги витрат чипсування майна та матеріальних ресурсів підприємства внаслідок неправомірних дій сторонніх осіб.
Середній	40 - 60	- робота підприємства характеризується ефективною реалізацією основних інтересів й нейтралізацією найбільш небезпечних загроз діяльності; - власні та залучені ресурси підприємства використовуються неефективно, в короткостроковій перспективі підприємство залишатиметься фінансово-стійким, прийнятні показники загальної ліквідності,

Продовження таблиці А.3

1	2	3
		- рівень рентабельності активів та виробництва є нижчим за середній по галузі, обсяги прибутків не дають змогу забезпечувати розширення відтворення основного капіталу підприємства; - підприємство характеризується середнім технічним рівнем устаткування та використанням традиційних технологій, приблизно половина машин та устаткування фізично та морально зношені, незначна частина робіт механізована та автоматизована, середня по галузі фондо-, механо-, та енергоозброєність праці, лише частина екологічних норм та стандартів повністю дотримується; - для підприємства характерною є порівняно ефективна система менеджменту, середній рівень кваліфікації працівників, середня по галузі плинність та стабільність роботи персоналу, часткова відповідність кваліфікації працівників ступеню складності виконуваних робіт, невисока соціальна захищеність та нестабільна соціальна атмосфера в колективі; - діяльність підприємства здійснюється з частковим порушенням чинних законів, норм, стандартів, вимог, правил; за окремих напрямків діяльності відсутнє належне юридичне оформлення; - недостатнє інформаційно-аналітичне супроводження господарської діяльності підприємства; невисокий рівень захисту інформації та безпеки документообігу, низька ділова репутація та імідж продукції підприємства; - достатній рівень фізичного захисту керівництва підприємства, належний рівень захисту та збереження головних матеріальних активів підприємства.
Мінімальний	20 - 40	- підприємство здатне реалізувати лише окремі інтереси в силу неспроможності нейтралізації більшості загроз діяльності; - власні залучені ресурси підприємства використовуються неефективно, підприємство фінансове нестійке, надмірно залежне від зовнішніх джерел фінансування і характеризується низькою абсолютною, проміжною та загальною ліквідністю, рентабельність активів і виробництва є мінімальними, підприємство періодично працює збитково; - підприємство характеризується низьким технічним рівнем устаткування та використанням застарілих технологій, високий рівень фізичного та морального зносу обладнання, лише окремі роботи механізовані та автоматизовані, низька фондо-, механо- та енергоозброєність праці, більша частина екологічних норм та стандартів в повній мірі не дотримуються;

Продовження таблиці А.3

1	2	3
		- для підприємства характерною є низька ефективність системи менеджменту, середній та переважно низький рівень кваліфікації працівників, висока плинність та низька стабільність роботи персоналу, переважно невідповідність кваліфікації працівників ступеню складності виконуваних робіт, низька соціальна захищеність та несприятлива морально-психологічна атмосфера в колективі; - діяльність підприємства здійснюється з порушенням чинних законів, норм, стандартів, вимог, правил; загалом відсутнє належне юридичне оформлення діяльності; - низький рівень інформаційно-аналітичного супроводження господарської діяльності підприємства; на підприємстві не забезпечена безпека документообігу та захисту комерційної інформації, низька ділова репутація та імідж продукції; - низький рівень фізичного захисту керівництва та збереження майна й матеріальних активів підприємства.
Критичний	0-2 0	- підприємство не здатне реалізувати власні інтереси в силу неспроможності нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз діяльності; - власні та залучені ресурси підприємства використовуються як найменш ефективно, підприємство фінансово залежне та неплатоспроможне, діяльність носить збитковий характер; - підприємство характеризується дуже низьким технічним рівнем устаткування та використанням застарілих, непродуктивних технологій, практично повний фізичний та моральний знос обладнання, рівень механізації мінімальний, дуже низька фондо-, механо- та енергоозброєність праці, застосування технологій не передбачають врахування екологічних імперативів діяльності; - підприємство характеризується дуже низькою ефективністю менеджменту, низькою кваліфікацією працівників, дуже високою плинністю персоналу, невідповідністю кваліфікації працівників ступеню складності виконуваних робіт, незадовільною соціальною захищеністю робітників, високою заборгованістю із зарплати, несприятливою та ворожою морально-психологічною атмосферою в колективі; - загалом відсутнє належне юридичне оформлення діяльності підприємства, що супроводжується постійним порушенням чинних законів, норм, стандартів, вимог, правил;

Закінчення таблиці А.3

1	2	3
		- діяльність підприємства характеризується вільним доступом до конфіденційної інформації та документів, відсутністю інформаційно-аналітичного супроводження діяльності, негативною діловою репутацією та іміджем продукції; - відсутній фізичний захист працівників підприємства, низький рівень збереження та охорони майна, що супроводжується великими збитками від крадіжок та псування матеріальних активів підприємства.

Таблиця А4

**Шкала оцінок загального рівня економічної безпеки підприємства,
запропонована проф. Довбнею С.Б. [24]**

Значення показника ЕБ	Рівень ЕБ	Коротка характеристика стану підприємства
1	2	3
0-0,25	Надтонизький	Підприємство не платоспроможне, перебуває у стані банкрутства або в предбанкрутній стадії. Необхідне проведення санації, хоча її успіх здебільшого сумнівний.
0,25-0,50	Низький	Високий ризик втрати платоспроможності. Загроза життєдіяльності підприємства зумовлена низькою фінансовою стійкістю й недостатньою ефективністю основної діяльності. Санація передусім має бути спрямована на фінансове оздоровлення, вдосконалення системи організації господарської й комерційної діяльності.
0,50—0,75	Нестійкий	Платоспроможність не стійка — як правило, через високу чутливість підприємства до умов макросередовища або залежність від зовнішніх джерел фінансування. Імовірність настання банкрутства не значна. Однак необхідна реалізація а йти кризових заходів у відповідному напрямку
0,75-0,95	Задовільний	Підприємство платоспроможне, але результати його діяльності не стабільні. Антикризові заходи мають бути спрямовані на підвищення рівня найпроблемніших складових економічної безпеки підприємства.
0,95-1,00 і більше	Високий	Підприємство перебуває у стані абсолютної безпеки — загрози господарській діяльності практично відсутні. Платоспроможність підприємства стійка, бо забезпечена високою ефективністю основної діяльності та великим економічним потенціалом. Антикризове управління може бути обмежене аналізом рівня економічної безпеки, моніторингом можливих загроз, визначенням пріоритетних напрямів подальшого розвитку підприємства.

Таблиця А4

Система показників оцінки рівня ЕБП

Система показників оцінки рівня ЕБП		
№ п.п.	Індикатори ЕБП	Можливе рекомендоване значення показника
1	2	3
Поточна економічна безпека		
1.	Коефіцієнт фінансування (співвідношення власних і позикових коштів)	1
2.	Коефіцієнт фінансування за рахунок стабільних джерел (частка власного капіталу й довгострокових зобов'язань у сумі активів)	0,8
3.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2
4.	Коефіцієнт покриття	1,5 – 2
5.	Темп зростання частки запасів у сумі оборотних активів	≤ 1
6.	Рентабельність продажів	1. Середньогалузеве значення 2. Найкраще значення за минулі роки роботи 3. Дохідність альтернативного варіанта розміщення коштів
7.	Рентабельність власного капіталу	
8.	Коефіцієнт достатності грошового потоку (співвідношення позитивного й від'ємного грошових потоків)	≥ 1
9.	Співвідношення чистого грошового потоку від операційної діяльності та суми всього чистого грошового потоку	≥ 1
10.	Коефіцієнт платоспроможності (відношення чистого прибутку й амортизації до поточних зобов'язань)	≥ 1
11.	Співвідношення темпу зміни виручки й темпу зміни суми активів	≥ 1
12.	Коефіцієнт оборотності поточних активів	1. Середньогалузеве значення 2. Найкраще значення за минулі роки роботи
Тактична безпека підприємства		
Виробничо-технічна складова		
13.	Рівень завантаження виробничих потужностей	Середнє значення за минулі роки роботи 1. Середньогалузеве значення 2. Найкраще значення за минулі роки роботи 3. Інше цільове значення
14.	Фондовіддача	
15.	Матеріалоемність	
16.	Енергоемність	
Інтелектуально-кадрова складова		
17.	Продуктивність праці	1. Найкраще значення за минулі роки роботи 2. Інше цільове значення
18.	Ступінь творчої участі промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства (відношення кількості винаходів і раціоналізаторських пропозицій до чисельності персоналу)	

Продовження табл. А4

№ п.п.	Індикатори ЕБП	Можливе рекомендоване значення показника
1	2	3
19	Рентабельність трудових ресурсів (відношення фінансового результату від операційної діяльності до фонду оплати праці)	
20	Співвідношення темпів зростання виручки та фонду оплати праці	≥ 1
<i>Комерційна складова</i>		
21.	Ступінь залежності підприємства від постачальників сировини й матеріалів (частка максимального обсягу поставки з боку одного постачальника в загальному обсязі покупок підприємства)	Співвідношення середнього рівня запасів і річної потреби в сировині і матеріалах
22.	Показник надійності постачальників (різниця між 1 та часткою сировини і матеріалів, щодо яких були порушені умови поставки, в загальному обсязі поставок)	1
23.	Ступінь залежності підприємства від споживачів (частка максимального обсягу продажу одному споживачеві в загальному обсязі реалізації підприємства)	Частка виручки, на суму якої можуть бути збільшені витрати або зменшений дохід від реалізації за умови забезпечення необхідного рівня прибутку підприємства
24.	Загальний показник платоспроможності споживачів (інтегральна оцінка платоспроможності споживачів, зважена з урахування частки їх споживання в загальному обсязі продажів підприємства)	Відповідно до обраної методики визначення платоспроможності споживачів
25.	Коефіцієнт своєчасності розрахунків (різниця між 1 та часткою простроченої дебіторської заборгованості в її загальному обсязі)	1
26.	Співвідношення темпу зростання виручки й темпу зростання дебіторської заборгованості підприємства	≥ 1
27.	Показник дотримання якості виробленої продукції (різниця між 1 та часткою поверненої продукції в загальному обсязі її реалізації)	1
Стратегічна безпека підприємства		
<i>Ринкова складова</i>		
28.	Співвідношення темпу зміни обсягів виробництва на підприємстві й темпу зміни обсягів виробництва в галузі	≥ 1

Продовження табл. А4

№ п.п.	Індикатори ЕБП	Можливе рекомендоване значення показника
1	2	3
29.	Показник конкурентної переваги підприємства (співвідношення частки ринку, що належить підприємству, та частки ринку, що належить головному конкуренту)	1
30.	Темп зміни частки ринку підприємства	≥ 1
<i>Соціальна складова</i>		
31.	Показник досвіду роботи персоналу (відношення загальної суми років роботи всіх співробітників на підприємстві й у даній галузі до загальної чисельності персоналу)	1. Найкраще значення за минулі роки роботи 2. Інше цільове значення 3. 3-5
32.	Частка співробітників з вищою освітою	1. Середнє значення за минулі роки роботи 2. Інше цільове значення
33.	Плинність кадрів	
34.	Рівень оплати праці на підприємстві (співвідношення середньої заробітної плати на підприємстві та в галузі)	1
<i>Інноваційно-технологічна складова</i>		
35.	Ступінь зношення основних виробничих фондів	1. 30% 2. 50%
36.	Частка науково-дослідних і науково-конструкторських робіт у загальному обсязі виконаних на підприємстві робіт	1. Середнє значення за минулі роки роботи 2. 0,05
37.	Рівень технологічного розвитку підприємства (частка виробленої за сучасними технологіями продукції в загальному обсязі виробництва)	1
<i>Сировинна й енергетична складова</i>		
38.	Забезпеченість власними ресурсами (частка ресурсів, вироблених на підприємстві або в рамках єдиного господарського об'єднання в загальному обсязі споживання ресурсів на підприємстві)	Відповідно до галузевої належності підприємства
39.	Коефіцієнт енергетичної безпеки (добуток темпу зміни енергоємності на підприємстві та індексу ринкових цін на енергоресурси)	≤ 1
40.	Коефіцієнт сировинної безпеки (добуток темпу зміни матеріалоємності та індексу цін на сировину й матеріали)	

Закінчення табл. А4

№ п.п.	Індикатори ЕБП	Можливе рекомендоване значення показника
1	2	3
<i>Екологічна складова</i>		
41.	Ступінь забруднення довкілля (співвідношення фактичного і встановленого нормативного обсягу шкідливих викидів)	≤ 1
42.	Показник природоохоронної діяльності (частка коштів, спрямованих на реалізацію заходів із підвищення екологічності виробничо-господарської діяльності підприємства в загальному обсязі інвестицій на модернізацію, реконструкцію й удосконалення техніко-технологічної бази)	1. Середнє значення за минулі роки роботи 2. Інше цільове значення

Таблиця А.5

Характеристика рівнів економічної безпеки підприємства [24]

Рівень ЕБП	Показник рівня ЕБП	Характеристика стану підприємства
Підтримуючий	До 0,05	Нестійкість економічної безпеки. Підприємство перебуває на межі економічної безпеки, бо при незначному зниженні прибутку може її втратити
Мінімальний	0,06—0,10	Підприємство знаходиться в економічній безпеці й спроможне в найближчі 1—2 роки її підтримати
Дуже низький	0,11—0,19	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують ЕБП, дає можливість зберегти ринкову в поточному періоді, ставить її під загрозу в найближчій перспективі
Низький	0,20—0,29	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують ЕБП, дає можливість зберегти ринкову в поточному періоді та у найближчі 1—2 роки в перспективі
Середній	0,30—0,49	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують ЕБП, дає можливість зберегти ринкову в поточному періоді та у середній перспективі (2—4 роки), а також закласти фундамент для формування конкурентних переваг
Високий	0,5—0,7	Інвестиційна підтримка умов, що забезпечують ЕБП, здійснюється з урахуванням основних вимог ринку, що дає можливість зберегти стратегічні позиції на ринку та мати істотні переваги
Дуже високий	Вище 0,7	Інвестиційна підтримка умов, що забезпечують ЕБП, здійснюється з урахуванням практично всіх вимог ринку, що дає можливість підприємству мати значні стратегічні переваги та стати лідером на ринку чи в галузі

Додаток Б

Показник	Нормативне значення	Формула розрахунку
Майновий стан		
Коефіцієнт зношення основних засобів $\leq 0,25$	0,25	$\frac{\text{Знос}}{\text{Первісна вартість}}$
Частка оборотних виробничих активів у тах	0,847	$\frac{\text{Об. активи}}{\text{Активи}}$
Коефіцієнт мобільності активів у тах	0,7	$\frac{\text{Гр. кошти} + \text{КЗ за тов}}{\text{Основні засоби}}$
Платоспроможність		
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	$\frac{\text{Гр. кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності $>$	0,7	$\frac{\text{ОА} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Загальний коефіцієнт покриття $>$	2	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{поточні зобов'язання}}$
Рентабельність		
Рентабельність основної діяльності у тах	0,123	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Витрати на виробництво}}$
Рентабельність продажу у тах	0,3	$\frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{ЧД}}$
Рентабельність активів у тах	0,52	$\frac{\text{Активи}}{\text{Чистий прибуток}}$
Рентабельність власного капіталу у тах	0,54	$\frac{\text{Вл. Капітал}}{\text{Чистий прибуток}}$
Ділова активність		
Коефіцієнт оборотності капіталу у тах		
Коефіцієнт оборотності мобільних засобів у тах		
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних коштів		
Фондовіддача основних засобів		
Фінансова стійкість		
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,5	$\frac{\text{Вл. Капітал}}{\text{Баланс}}$
Коефіцієнт маневреності власного капіталу $\Rightarrow$	0,5	$\frac{\text{ВОК}}{\text{Вл. Капітал}}$
Коефіцієнт фінансової стабільності $\Rightarrow$	1	$\frac{\text{ВОК}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,6-0,8	$\frac{(\text{ОА} - \text{Поточні зобов'язання})}{\text{ОА}}$

Додаток В

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство: Товариство з додатковою
відповідальністю "Городоцьке"

Територія: Хмельницька

Організаційно-правова

форма господарювання: товариство з
додатковою відповідальністюВид економічної діяльності: Вирощування
зерняткових та кісточкових фруктів

Середня кількість працівників, осіб: 120

Одиниця виміру: тис. грн без десятичного знака

Адреса, телефон: провулок Станційний, буд. 17, м. ГОРОДОК,
Городоцький район, Хмельницька обл., 32002

за ЄДРПОУ

за КОАТУУ

за КОПФГ

за КВЕД

2019 01.01

00412470

6821210100

250

01.24

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної пері оду	На кінець звітної гоперіоду	На дату переходу на міжнародні стан дарти фінансово їзвітності	Середнє зн ачення
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1000	0	0		0
первісна вартість	1001	0	0		0
накопичена амортизація	1002	0	0		0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5	163		84
Основні засоби:	1010	17256	22612		19934
первісна вартість	1011	30971	39497		35234
знос	1012	13715	16885		15300
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0		0
первісна вартість	1016	0	0		0
знос	1017	0	0		0

Довгострокові біологічні активи:	1020	10394	12055		11224,5
первісна вартість	1021	13169	15256		14212,5
накопичена амортизація	1022	2775	3201		2988
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0		0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0		0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0		0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0		0
Гудвіл	1050	0	0		0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0		0
Інші необоротні активи	1090	0	0		0
Усього за розділом І	1095	27655	34830		31242,5
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	18538	14975		16756,5
Виробничі запаси	1101	9308	8756		9032
Незавершене виробництво	1102	3085	3796		3440,5
Готова продукція	1103	6145	2423		4284
Товари	1104	0	0		0
Поточні біологічні активи	1110	0	0		0
Депозити перестрахування	1115	0	0		0
Векселі одержані	1120	0	0		0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6532	3944		5238
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	0	0		0

за виданими авансами					
з бюджетом	1135	87	167		127
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0		0
з нарахованих доходів	1140	0	0		0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0		0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13	29		21
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0		0
Гроші та їх еквіваленти	1165	9917	16962		13439,5
Готівка	1166	25	36		30,5
Рахунки в банках	1167	9892	16926		13409
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0		0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0		0
у тому числі в:					
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0		0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0		0
резервах незароблених премій	1183	0	0		0
інших страхових резервах	1184	0	0		0
Інші оборотні активи	1190	0	0		0
Усього за розділом II	1195	35094	36084		35589
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0		0
Баланс	1300	62749	70914		66831,5

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти	Середнє значення
-------	-----------	----------------------------	---------------------------	--	------------------

				дартифінансово їзвітності	
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	627	627		627
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0		0
Капітал у дооцінках	1405	0	0		0
Додатковий капітал	1410	43354	61333		52343,5
Емісійний дохід	1411	0	0		0
Накопичені курсові різни ці	1412	0	0		0
Резервний капітал	1415	157	157		157
Нерозподілений прибуто к (непокритий збиток)	1420	17196	7228		12212
Неоплачений капітал	1425	0	0		0
Вилучений капітал	1430	0	0		0
Інші резерви	1435	0	0		0
Усього за розділом I	1495	61334	69345		65339,5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зо бов'язання	1500	0	0		0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0		0
Довгострокові кредити ба нків	1510	0	0		0
Інші довгострокові зобов 'язання	1515	0	0		0
Довгострокові забезпе чення	1520	191	210		200,5
Довгострокові забезпе чення витрат персоналу	1521	191	210		200,5
Цільове фінансування	1525	0	0		0
Благодійна допомога	1526	0	0		0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0		0
резерв довгострокових зобов'яз	1531	0	0		0

ань;					
резерв збитків або резерв належних виплат;	1532	0	0		0
резерв незароблених премій;	1533	0	0		0
інші страхові резерви;	1534	0	0		0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0		0
Призовий фонд	1540	0	0		0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0		0
Усього за розділом II	1595	191	210		200,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	0	0		0
Векселі видані	1605	0	0		0
Поточна кредиторська заборгованість:					
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0		0
за товари, роботи, послуги	1615	10	29		19,5
за розрахунками з бюджетом	1620	394	166		280
за у тому числі з податку на прибуток	1621				
за розрахунками зі страхування	1625	130	105		117,5
за розрахунками з оплати праці	1630	373	717		545
за одержаними авансами	1635				
за розрахунками з учасниками	1640	117	334		225,5
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0		0
за страховою діяльністю	1650	0	0		0
Поточні забезпечення	1660	0	0		0

Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	0	8	4
Усього за розділом III	1695	1224	1359	1291,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	62749	70914	66831,5

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2016 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40083	38362
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0

Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-29130	-17916
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	10953	20446
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни резерва довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	19	267
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-2386	-1874
Витрати на збут	2150	-869	-1035
Інші операційні витрати	2180	-1589	-1373
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	6128	16431
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1094	841
Інші доходи	2240	6	48
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0

Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	-124
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	7228	
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	7228	
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	7228	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	21134	
Витрати на оплату праці	2505	6891	
Відрахування на соціальні заходи	2510	1462	
Амортизація	2515	4089	
Інші операційні витрати	2520	4074	
Разом	2550	37650	

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток Г

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності	Середнє зачення
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	1000	0	0		0
первісна вартість	1001	0	0		0
накопичена амортизація	1002	0	0		0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	163	0		81,5

Основні засоби:	101 0	22612	21653		22132,5
первісна вартість	101 1	39497	41845		40671
знос	101 2	16885	20192		18538,5
Інвестиційна нерухомість:	101 5	0	0		0
первісна вартість	101 6	0	0		0
знос	101 7	0	0		0
Довгострокові біологічні активи:	102 0	12055	17697		14876
первісна вартість	102 1	15256	21500		18378
накопичена амортизація	102 2	3201	3803		3502
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	103 0	0	0		0
інші фінансові інвестиції	103 5	0	0		0
Довгострокова дебіторська заборгованість	104 0	0	0		0
Відстрочені податкові активи	104 5	0	0		0
Гудвіл	105 0	0	0		0
Відстрочені аквізиційні витрати	106 0	0	0		0
Інші необоротні активи	109 0	0	0		0
Усього за розділом І	109 5	34830	39350		37090
II. Оборотні активи					
Запаси	110 0	14975	28698		21836,5

Виробничі запаси	110 1	8756	12769		10762,5
Незавершеневиробництво	110 2	3796	4704		4250
Готова продукція	110 3	2423	11225		6824
Товари	110 4				
Поточнібіологічніактиви	111 0	7	7		7
Депозитиперестрахування	111 5	0	0		0
Векселіодержані	112 0	0	0		0
Дебіторськаборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	112 5	3944	10410		7177
Дебіторськаборгованість за розрахунками:	113				
за виданими авансами	0	0	0		0
з бюджетом	113 5	167	287		227
у тому числі з податку на прибуток	113 6	0	0		0
з нарахованихдоходів	114 0	0	0		0
ізвнутрішніхрозрахунків	114 5	0	0		0
Іншапоточнадебіторськаза боргованість	115 5	29	17		23
Поточніфінансовіінвестиції	116 0	0	0		0
Гроші та їхеквіваленти	116 5	16962	9346		13154
Готівка	116 6	36	22		29
Рахунки в банках	116 7	16926	9324		13125
Витратимабутніхперіодів	117 0	0	0		0

Частка перестраховика у страхових резервах	118 0	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	118 1	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	118 2	0	0	0
резервах незароблених премій	118 3	0	0	0
інших страхових резервах	118 4	0	0	0
Інші оборотні активи	119 0	0	0	0
Усього за розділом II	119 5	36084	48765	42424,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	120 0	0	0	0
Баланс	130 0	70914	88115	79514,5

Пасив	Ко д ря дк а	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності	Середнє значення
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	140 0	627	627		627
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	140 1	0	0		0

Капітал у дооцінках	140 5	0	0	0
Додатковий капітал	141 0	61333	69156	65244,5
Емісійний дохід	141 1	0	0	0
Накопичені курсові різниці	141 2	0	0	0
Резервний капітал	141 5	157	157	157
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	142 0	7228	16015	11621,5
Неоплачений капітал	142 5	0	0	0
Вилучений капітал	143 0	0	0	0
Інші резерви	143 5	0	0	0
Усього за розділом І	149 5	69345	85955	77650
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	150 0	0	0	0
Пенсійні зобов'язання	150 5	0	0	0
Довгострокові кредити банків	151 0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	151 5	0	0	0
Довгострокові забезпечення	152 0	210	183	196,5
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	152 1	210	183	196,5
Цільове фінансування	152 5	0	0	0
Благодійна допомога	152 6	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	153 0	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань	153 1	0	0	0

резерв збитків або резерв належних виплат;	153 2	0	0	0
резерв незароблених премій;	153 3	0	0	0
інші страхові резерви;	153 4	0	0	0
Інвестиційні контракти;	153 5	0	0	0
Призовий фонд	154 0	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	154 5	0	0	0
Усього за розділом II	159 5	210	183	196,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	160 0	0	0	0
Векселі видані	160 5	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:				
за довгостроковими зобов'язаннями	161 0	0	0	0
за товари, роботи, послуги	161 5	29	1528	778,5
за розрахунками з бюджетом	162 0	166	71	118,5
за у тому числі з податку на прибуток	162 1			
за розрахунками зі страхування	162 5	105		52,5
за розрахунками з оплати праці	163 0	717	196	456,5
за одержаними авансами	163 5			
за розрахунками з учасниками	164 0	334	170	252

ізвнутрішніхрозрахунків	164 5	0	0	0
за страховою діяльністю	165 0	0	0	0
Поточнізабезпечення	166 0	0	0	0
Доходи майбутніхперіодів	166 5	0	0	0
Відстроченікомісійні доходи відперестраховиків	167 0	0	0	0
Іншіпоточнізобов'язання	169 0	8	12	10
Усього за розділом III	169 5	1359	1977	1668
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуванимидля продажу, та групамивибуття	170 0	0	0	0
V. Чиста вартістьактивівнедержав ногопенсійного фонду	180 0	0	0	0
Баланс	190 0	70914	88115	79514,5

Звіт про фінансовірезультати (Звіт про сукупнийдохід)

за 2017 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	43286	40083
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-23230	-29130
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	20056	10953
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни резервів довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	19	19
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-2999	-2386
Витрати на збут	2150	-1268	-869
Інші операційні витрати	2180	-1158	-1589
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0

Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	14650	6128
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1330	1094
Інші доходи	2240	35	6
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	16015	7228
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	16015	7228
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	16015	7228

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальнізатрати	2500	21554	21134
Витрати на оплату праці	2505	12266	6891
Відрахування на соціальні заходи	2510	2609	1462
Амортизація	2515	4474	4089
Іншіопераційнівитрати	2520	5469	4074
Разом	2550	46372	37650

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічнакількістьпростихакцій	2600		
Скоригованасередньорічнакількістьпростихакцій	2605		
Чистийприбуток (збиток) на одну простуакцію	2610		
Скоригованийчистийприбуток (збиток) на одну простуакцію	2615		
Дивіденди на одну простуакцію	2650		

ДодатокД

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2018 р.

Актив	Ко д ряд ка	На початок звітного періоду	На кінецьзвітног оперіоду	На дату переходу на міжнародністандартифінан совоїзвітності	Середнє чення
1	2	3	4	5	6

I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи:	100 0	0	0		0
первісна вартість	100 1	0	0		0
накопичена амортизація	100 2	0	0		0
Незавершені капітальні інвестиції	100 5	0	30		15
Основні засоби:	101 0	21653	39880		30766,
первісна вартість	101 1	41845	64153		52999
знос	101 2	20192	24273		22232,
Інвестиційна нерухомість:	101 5	0	0		0
первісна вартість	101 6	0	0		0
знос	101 7	0	0		0
Довгострокові біологічні активи:	102 0	17697	20171		18934
первісна вартість	102 1	21500	24790		23145
накопичена амортизація	102 2	3803	4619		4211
Довгострокові фінансові інвестиції:					
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	103 0	0	0		0
інші фінансові інвестиції	103 5	0	0		0
Довгострокова дебіторська заборгованість	104 0	0	0		0
Відстрочені податкові активи	104 5	0	0		0
Гудвіл	105 0	0	0		0

Відстрочені аквізиційні витрати	106 0	0	0	0
Інші необоротні активи	109 0	0	0	0
Усього за розділом I	109 5	39350	60081	49715,5
II. Оборотні активи				
Запаси	110 0	28698	26741	27719,5
Виробничі запаси	110 1	12769	12796	12782,5
Незавершене виробництво	110 2	4704	6483	5593,5
Готова продукція	110 3	1125	7462	4293,5
Товари	110 4	0	0	0
Поточні біологічні активи	111 0	7	7	7
Депозити перестрахування	111 5	0	0	0
Векселі одержані	112 0	0	0	0
Дебіторська боргованість за продукцію, товари, роботи, послуги	112 5	10410	2238	1119
Дебіторська боргованість за розрахунками:	113			
за виданими авансами	0	0	0	0
з бюджетом	113 5	287	724	505,5
у тому числі з податку на прибуток	113 6	0	0	0
з нарахованих доходів	114 0	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	114 5	0	0	0
Інша поточна дебіторська боргованість	115 5	17	29	23

Поточні фінансові інвестиції	116 0	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	116 5	9346	6668	8007
Готівка	116 6	22	69	45,5
Рахунки в банках	116 7	9324	6599	7961,5
Витрати майбутніх періодів	117 0	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	118 0	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	118 1	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	118 2	0	0	0
резервах незароблених премій	118 3	0	0	0
інших страхових резервах	118 4	0	0	0
Інші оборотні активи	119 0	0	0	0
Усього за розділом II	119 5	48765	36407	42586
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	120 0	0	0	0
Баланс	130 0	88115	96488	92301,

Пасив	Ко д ряд ка	На початок звітнього періоду	На кінецьзвітног о періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінан сової звітності	Середнє чення
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	140 0	627	627		627
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	140 1	0	0		0
Капітал у дооцінках	140 5	0	0		0
Додатковий капітал	141 0	69156	83946		76551
Емісійний дохід	141 1	0	0		0
Накопичені курсові різниці	141 2	0	0		0
Резервний капітал	141 5	157	157		157
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	142 0	16015	10790		13402,
Неоплачений капітал	142 5	0	0		0
Вилучений капітал	143 0	0	0		0
Інші резерви	143 5	0	0		0
Усього за розділом I	149 5	85955	95520		90737,
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов' язання	150 0	0	0		0
Пенсійні зобов'язання	150 5	0	0		0
Довгострокові кредити банк ів	151 0	0	0		0
Інші довгострокові зобов'яз ання	151 5	0	0		0

Довгострокові забезпечення	1520	183	99		141
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	183	99		141
Цільове фінансування	1525	0	0		0
Благодійна допомога	1526	0	0		0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0		0
резерв довгострокових зобов'язань;	1531	0	0		0
резерв збитків або резерв належних виплат;	1532	0	0		0
резерв незароблених премій;	1533	0	0		0
інші страхові резерви;	1534	0	0		0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0		0
Призовий фонд	1540	0	0		0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0		0
Усього за розділом II	1595	183	99		141
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	0	0		0
Векселі видані	1605	0	0		0
Поточна кредиторська заборгованість:					
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0		0
за товари, роботи, послуги	1615	1528	9		768,5
за розрахунками з бюджетом	1620	71	74		72,5

за у тому числі з податку на прибуток	162 1	0	0	0
за розрахунками зі страхування	162 5	0	0	0
за розрахунками з оплати праці	163 0	196	520	358
за одержаними авансами	163 5	0	0	0
за розрахунками з учасниками	164 0	170	190	180
із внутрішніх розрахунків	164 5	0	0	0
за страховою діяльністю	165 0	0	0	0
Поточні забезпечення	166 0	0	0	0
Доходи майбутніх періодів	166 5	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	167 0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	169 0	12	19	15,5
Усього за розділом III	169 5	1977	869	1423
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	170 0	0	0	0
V. Чиста вартість активів внедержавного пенсійного фонду	180 0	0	0	0
Баланс	190 0	88115	96488	92301

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2018 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	58899	43286
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-43052	-23230
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	15847	20056
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	6	19
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	-3568	-2999

Витрати на збут	2150	-1717	-1268
Інші операційні витрати	2180	-1033	-1158
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	9535	14650
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	1255	1330
Інші доходи	2240	0	35
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	10790	16015
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	10790	16015
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0

Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	10790	16015

ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	30290	21554
Витрати на оплату праці	2505	13745	12266
Відрахування на соціальні заходи	2510	2930	2609
Амортизація	2515	5509	4474
Інші операційні витрати	2520	10003	5469
Разом	2550	62477	46372

ІV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Додаток Е

Звіт із праці

за січень-грудень 2016 р.

Розділ І. Кількість штатних працівників

(осіб (у цілих числах))

Назва показників	Код рядка	Усього	У т.ч. жінки
А	Б	1	2
Кількість прийнятих штатних працівників	3020	157	99
Кількість прийнятих штатних працівників на новостворені робочі місця (із ряд. 3020)	3030	0	0
Кількість звільнених штатних працівників	3040	175	107
Кількість звільнених штатних працівників із причини змін в організації виробництва і праці (реорганізація, скорочення кількості та штату працівників)	3050	0	0
Кількість звільнених штатних працівників із причини плинності кадрів (за власним бажанням, за угодою сторін, порушення трудової дисципліни, ін.) (із ряд. 3040)	3060	175	107
Облікова кількість штатних працівників на кінець звітного періоду	3070	98	42
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0

Розділ ІІ. Втрати робочого часу штатних працівників

(у цілих числах)

Назвапоказників	Код рядка	Люд.го д	
А	Б	1	2
Кількістьневідпрацьованогоробочого часу через відпустки без збереженнязаробітної плати (на періодприпиненнявиконанняробіт)	4080	3176	92
Кількістьневідпрацьованогоробочого часу через переведення на неповнийробочий день (тиждень) з економічних причин	4090	0	0
Кількістьневідпрацьованогоробочого часу через масовіневиходина роботу (страйки)	4100	0	0

Розділ III. Склад фонду оплати праціштатнихпрацівників

(тис.грн (з одним десятковим числом))

Назвапоказників	Код рядка	Усього
А	Б	1
Фонд оплати штатнихпрацівників, усього (ряд.5020 + ряд.5030 + ряд.5060)	5010	6631,6
Фонд основноїзаробітної плати	5020	5279,7
Фонд додатковоїзаробітної плати	5030	978,9
Надбавки та доплати до тарифних ставок та посадовихокладів (із ряд.5030)	5040	611,3
Премії та винагороди, щоносятьсистематичний характер (щомісячні, шоквартальні) (із ряд.5030)	5050	0
Виплати, пов'язані з індексацієюзаробітної плати (із ряд.5030)	5051	0
Компенсаціявтратичастинизаробітку у зв'язку з прущеннятермініввиплати (із ряд.5030)	5052	0
Заохочувальні та компенсаційнівиплати	5060	373
Матеріальнадопомога (із ряд.5060)	5070	340
Соціальніпільги, щомаютьіндивідуальний характер (із ряд.5060)	5080	0
Оплата за невідпрацьованийробочий час (із ряд.5030, 5060)	5090	364

Звітзпраці

за січень-грудень 2016 р.

Розділ III. Склад фонду оплати праці штатних працівників

(тис.грн (з одним десятковим числом))

Назва показників	Код рядка	Усього
А	Б	1
Фонд оплати штатних працівників, усього (ряд.5020 + ряд.5030 + ряд.5060)	5010	
Фонд основної заробітної плати	5020	
Фонд додаткової заробітної плати	5030	
Надбавки та доплати до тарифних ставок та посадових окладів (із ряд.5030)	5040	
Премії та винагороди, що носять систематичний характер (щомісячні, щоквартальні) (із ряд.5030)	5050	
Виплати, пов'язані з індексацією заробітної плати (із ряд.5030)	5051	129
Компенсації втрати частини заробітку у зв'язку з прущення термінів виплати (із ряд.5030)	5052	
Заохочувальні та компенсаційні виплати	5060	33,9
Матеріальна допомога (із ряд.5060)	5070	17,5
Соціальні пільги, що мають індивідуальний характер (із ряд.5060)	5080	0
Оплата за невідпрацьований робочий час (із ряд.5030, 5060)	5090	277,3

Звіт за період

за грудень 2018 р.

Розділ IV. Розподіл штатних працівників за розмірами заробітної плати

(у цілих числах)

Назвапоказників	Код рядка	Осіб
А	Б	1
Кількістьштатнихпрацівників, яким оплачено 50% і більшеробочого часу, встановленого на місяць, (сума ряд.6020- 6120)	6010	93
у тому числі у розмірі, грн: до однієїмінімальноїзаробітної плати	6020	
відоднієїмінімальноїзаробітної плати до 4000,00	6030	
від 4000,01 до 5000,00	6040	
від 5000,01 до 5500,00	6050	
від 5500,01 до 6000,00	6060	
від 6000,01 до 7000,00	6070	1
від 7000,01 до 8000,00	6080	
від 8000,01 до 10000,00	6090	2
від 10000,01 до 15000,00	6100	24
від 15000,01 до 20000,00	6110	38
понад 20000,00	6120	28
Кількістьштатнихпрацівників, яківідпрацювали норму робочого часу, встановленого на місяць (із рядка 6010)	6130	90
Кількістьштатнихпрацівників, якіповністювідпрацювали норму робочого часу, з нарахованоюзаробітною платою в межах мінімальної (із рядка 6130)	6140	
Обліковакількістьштатнихпрацівників на кінецьмісяця, якимвстановленотарифну ставку (оклад, посадовий оклад) нижчувідпрожитковогомінімуму, встановленогозаконодавством для працездатної особи	6150	

Розділ V. Розподілштатнихпрацівників за розмірамизаробітної плати

Назвапоказників	Код рядка	Середньооб- ліковакільк- ість, осіб (у цілих числах)	Фонд оплати праці, тис грн (з одним десятьковим знаком)	Кількістьвідп- юдино-годи числ
А	Б	1	2	3
ізсередньообліковоїкількостіштатнихпрацівників :				

жінки	7010	39	1021,3	1720
працівники, оплата яких фінансується коштом державного та місцевого бюджету (заповнюють бюджетних коштів)	7020			
працівники, які не перебувають в обліковому складі (позаштатні):				
зовнішні сумісники	7030	1	1	
працюють за цивільно-правовими договорами	7040	31	2177,1	

Розділ VI. Інформація про укладання колективних договорів

станом на 31 грудня 2018 р.

(раз на рік у звіті за IV квартал)

Назва показників	Код рядка	Усього на підприємстві, включно з даними по структурним підрозділам
А	Б	1
Кількість укладених та зареєстрованих колективних договорів, од.	8010	1
Кількість штатних працівників, які охоплені колективними договорами, осіб (у цілих числах)	8020	93
Розмір мінімальної місячної тарифної ставки (окладу), встановлений у колективному договорі, грн (із двох десятковими знаками)	8030	3770
Розмір мінімальної місячної тарифної ставки (окладу), встановлений у галузевій угоді, грн (із двох десятковими знаками)	8040	3723

Розділ VII. Витрати на утримання робочої сили, що не входять до складу фонду оплати праці

за січень-грудень 2018 р.

(раз на рік у звіті за I квартал)

Назва показників	Код рядка	Усього на підприємстві
------------------	-----------	------------------------

		, включно з даними по структурним підрозділам
А	Б	1
Витрати підприємства на утримання робочої сили, крім тих, які враховані у фонді оплати праці (сума рядків з 9020 до 9060), тис.грн (з одним десятковим знаком)	9010	
Витрати підприємства на соціальне забезпечення працівників, тис.грн (з одним десятковим знаком) (із рядка 9010)	9020	
Витрати підприємства на культурно-побутове обслуговування працівників, тис.грн (з одним десятковим знаком) (із рядка 9010)	9030	
Витрати підприємства на забезпечення працівників житлом, тис.грн (з одним десятковим знаком) (із рядка 9010)	9040	
Витрати підприємства на професійне навчання, тис.грн (з одним десятковим знаком) (із рядка 9010)	9050	
Інші витрати на робочу силу, тис.грн (з одним десятковим знаком) (із рядка 9010)	9060	
Середньооблікова кількість штатних працівників підприємства, осіб (у цілих числах)	9070	

Додаток Ж

Таблиця Ж1

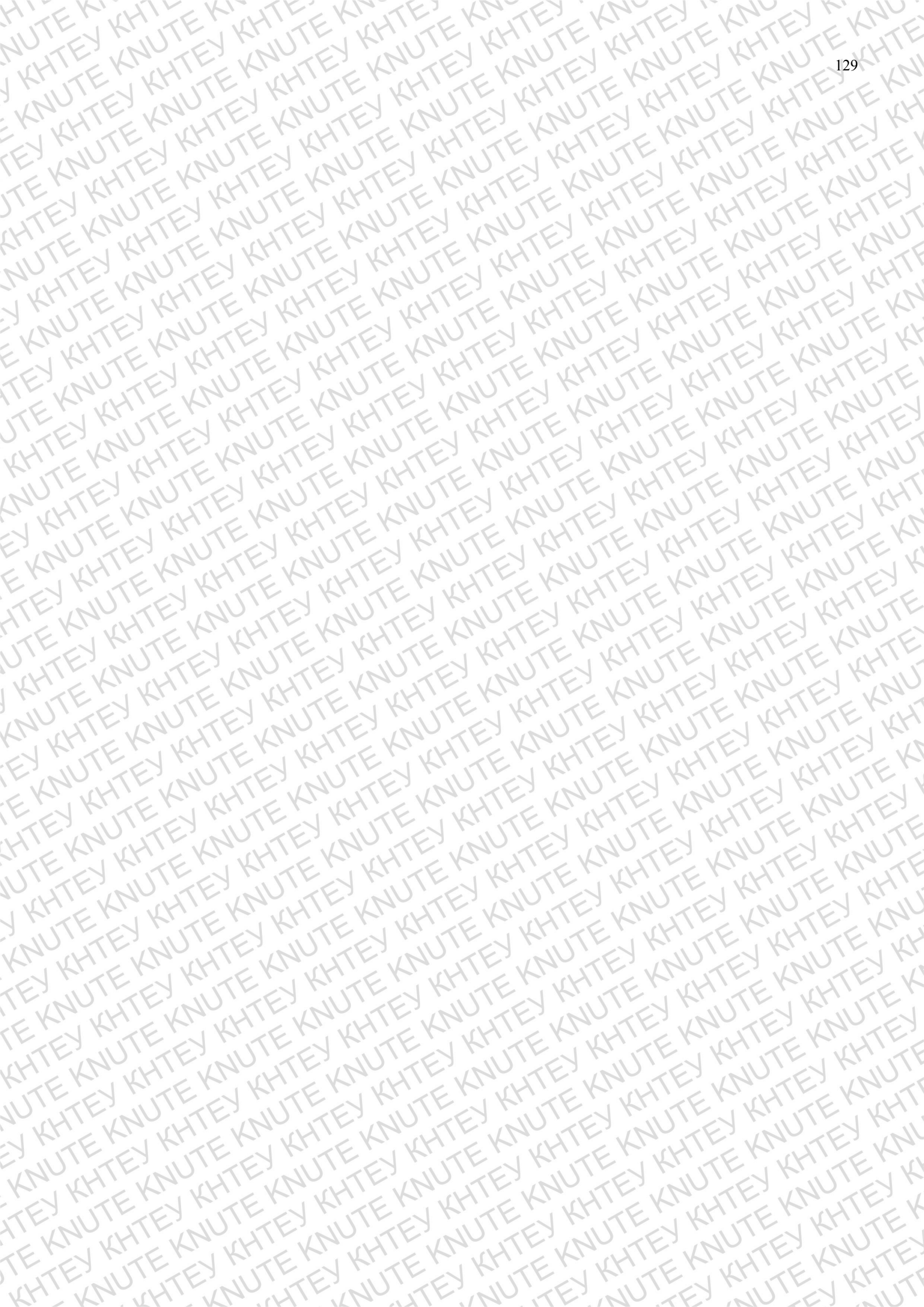
Граничні значення показників для кожного з рівнів фінансово-економічної безпеки підприємства

Фінансово-економічні показники		Рентабельність власного капіталу	Коефіцієнт фінансової незалежності, К	Коефіцієнт маневрування власним капіталом	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт поточної ліквідності	Загальний коефіцієнт ліквідності	Рівень конкуренції в галузі
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Максимальний	Бал	>	>	>	>	>	>	Дуже низький
	и	3	7	50	1	5	5	
	80	0	5		4	0	0	
	-							
	10							
	0							
Висок	60	2	5	40	2	7	2	Низький
ий	-	0	0	-	0	5	3	
	80	-	-	50	-	-	-	
		3	7		4	1		
		0	5		0	0	0	
Серед	40	1	3	25	1	5	1	Середній
ній	-	0	5	-	0	0	2	
	60	-	-	40	-	-	-	
		2	5		2	7		
		0	0		0	5		
Мінім	20	5	2	10	5	2	0	Висок
альний	-	-	0	-	-	5	5	
	40	1	-	25	1	-	4	
		0	2		0	5		
		5	5			0		
Крити	0-	<	<	<	<	<	<	Дуже висок
чний	20	5	0	10	5	5	5	
Питом		0	0	0,1	0	0	0	0,07
а вага		,5	,2	,1	,5	,0	,5	
показн								
ика			5	5	5	8		

Таблиця Ж2

Градація рівнів техніко-технологічної безпеки підприємства

Ознаки груп ування показників		Технічний рівень устаткування		Рівень прогресивності технологій		Ступінь технічного оснащення праці	Рівень механізації автоматизації виробництва	
Показники				Частка нових технологій		до по	Частка обсягу продукції, що виробляється за допомогою автоматизованих	
Рівень техніко-технологічної безпеки	Бали					Фондоозброність середнього значення		
Максимальний	80-100	>70	<20	>20	>80	>100	>80	>25
Високий	60-80	50-70	20-40	15-20	60-80	75-100	60-80	15-25
Середній	40-60	30-50	10-20	5-15	30-60	50-75	30-60	10-15
Мінімальний	20-40	10-30	5-10	0-10	10-30	25-50	10-30	5-10
Критичний	0-20	<10	>80	<5	<10	<25	<10	<5
Питома вага значущості показника, d		0,2	0,1	0,1	0,2	0,15	0,15	0,1

Таблиця Ж3

Градація рівнів інтелектуально-кадрової безпеки підприємства

Показники		Соціальний захист працівників, відношення	Морально-психологічний клімат в колективі, КЗ	Плинність персоналу, К5, %		
Рівні інтелектуально-кадрової безпеки	Бали					
Максимальний	80-100	100	Максимальний >5	Дуже сприятливий	>5	<2 >15
Високий	60-80	80-100	Високий 2,5-5	Сприятливий	3-5	2-5 10-15
Середній	40-60	60-80	Середній 1,5-2,5	Стабільний	2-3	5-10 5-10
Мінімальний	20-40	40-60	Низький 0,7-1,5	Несприятливий	1-2	10-30 3-5
Критичний	0-20	<40	Незадовільний <0,7	Ворожий	<1	>30 <3
Питома вага значущості показника, d		0,25	0,20	0,15	0,30	0,05 0,05

Таблиця Ж4

Градація рівнів інформаційної безпеки підприємства

Показники		Рівень безпеки документообігу	Ділова репутация та імідж підприємства			
Рівень інформаційної безпеки	Бали					
1	2	3	4	5	6	7
Максимальний	80-100	0	дуже високий	>2,5	дуже висока	100
Високий	60-80	0-2	високий	1,5-2,5	висока	90-100
Середній	40	2-	середній	1,	середня	60-

	- 60	5	ій	0-1,5	ня	90
Мінімальний	20-40	5-10	низьки й	0,5-1,0	низька	30-60
Критичний	0-20	>10	незадовільний	<0,5	незадовільна	<30
Питома вага значущості показника, d		0,20	0,10	0,30	0,25	0,1

Таблиця Ж5

Градація рівнів інституційно-правової безпеки підприємства

Показники		Ефективність правового забезпечення діяльності	Відповідність кваліфікації спеціалістів юридичного відділу ступеню складності виконуваних робіт, К2, %	Можливість становлення підприємством сторонами	
Рівень інституційно-правової безпеки	Бали				
1	2	3	4	5	6
Максимальний	80-100	0	100	відсутня	100
Високий	60-80	0-2,5	90-100	мінімальна	90-100
Середній	40-60	2,5-5,0	80-90	низька	80-90
Мінімальний	20-40	5,0-10,0	60-80	середня	60-80
Критичний	0-20	>10,0	<60	висока	<60

	2 0				0
Питома вага значущості показника , d		0,5	0,1	0,3	0 , 2

Таблиця Ж6

Градація рівнів силової безпеки підприємства

Показники		Рівень збереження активів та матеріальних ресурсів підприємства, К1, %	Ефективність роботи служби охорони та режиму, К2	Рівень фізичної та моральної безпеки працівників підприємства, К3
Рівень силової безпеки	Бал			
1		3	4	5
Максимальний	80-100	0	>5	повний
Високий	60-80	0-0,5	2-5	високий
Середній	40-60	0,5 -1	1-2	середній
Мінімальний	20-40	1-3	0,5-1	низький
Критичний	0-20	>3	<0,5	дуже низький
Питома вага значущості, d		0,40	0,30	0,30

Додаток 3

Фактичні та еталонні (цільові) показники оцінювання рівня економічної безпеки підприємства

№	Індикатор економічної безпеки підприємства	Нормативне значення	Значення ТДВ "Горішнього"	Значущість показника за загальною оцінкою	Співвідношення фактичного і нормативного значення	Добуток коефіцієнта значущості та співвідношення
Поточна економічна безпека						
1	Коефіцієнт фінансування	60	58,02	0,05	0,97	0,05
2	Коефіцієнт фінансування за рах. Стабільних джерел	0,8	0,98	0,05	0,23	0,01
3	Коеф. Абсолютної ліквідності	1	5,12	0,1	5,12	0,51
4	Коефіцієнт покриття	3	27,23	0,1	8,08	0,81
5	Темп зростання частки запасів у сумі оборотних активів <	1	1,26	0,05	0,26	0,01
6	Рентабельність продажів	27,5	18,32	0,1	0,67	0,07
7	Рентабельність власного капіталу	20	11,89	0,1	0,59	0,06
8	Коефіцієнт достатності грошового потоку >	2	-21,42	0,1	-10,71	-1,07
9	Співвідношення ЧГП від опер. Д-сті та сумивсього ЧГП >	1	-8,15	0,1	-8,15	-0,82
10	Коефіцієнт платоспроможності >	1	11,45	0,1	11,45	1,15
11	Співвідношення темпів змін виручки та суми активів >	1	1,17	0,1	1,17	0,12
12	Коефіцієнт оборотності поточних активів >	6,5	1,38	0,05	0,21	0,01
Узагальнююча оцінка						0,91

Тактична безпека підприємства						
<i>Виробничо-технічна складова</i>						
13	Рівень завантаження виробничих потужностей	0,92	0,89	0,80	0,97	0,77
14	Фондовіддача	4,2	0,35	0,20	0,08	0,02
15	Матеріаломісткість	12,6				
16	Енергомісткість	7,8				
<i>Інтелектуально-кадрова складова</i>						0,79
17	Продуктивність праці	600	633,32	0,25	1,06	0,26
18	Ступінь творчої участі промислово-виробничого персоналу в роботі підприємства (відношення кількості винаходів і раціоналізаторських пропозицій до чисельності персоналу)	0,25	0,10	0,25	0,40	0,10
19	Рентабельність трудових ресурсів (відношення фінансового результату від операційної діяльності до фонду оплати праці)	13,9	1,44	0,25	0,10	0,03
20	Співвідношення темпів зростання виручки та фонду оплати праці	1	1,21	0,25	1,21	0,30
Комерційна складова						0,69
21	Ступінь залежності підприємства від поставальників сировини та матеріалів (частка максимального обсягу поставки одного поставальника в загальному обсязі закупівель підприємства)	0,15	0,20	0,1	1,33	0,13
22	Показник надійності поставальників (різниця між 1 та часткою сировини і	1	0,89	0,15	0,89	0,1335

28	Співвідношення темпів зміни обсягів виробництва на підприємстві та в галузі>	1	1,10	0,3	1,10	0,33
29	Показник конкурентної переваги підприємства (співвідношення часток ринку підприємства та його головного конкурента)	1	0,21	0,4	0,21	0,09
30	Темп зміни частки ринку підприємства>	1	1,33	0,3	1,33	0,4
Соціальна складова						0,815714286
31	Показник досвіду роботи персоналу (відношення загальної суми років роботи всіх співробітників на підприємстві та у галузі до загальної чисельності персоналу)	8,5	4,5	0,2	0,52941176	0,105882353
32	Частка співробітників із вищою освітою	0,4	0,3	0,1	0,75	0,075
33	Плинність кадрів	0,3	0,15	0,3	0,5	0,15
34	Рівень оплати праці на підприємстві (співвідношення середньої заробітної плати на підприємстві та у галузі)	1	1,2	0,4	1,2	0,48
Інноваційно-технологічна складова						0,810882353
35	Ступінь знешкодження основних виробничих фондів	0,15	0,2	0,4	1,33	0,53
36	Частка науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у загальному обсязі виконаних на підприємстві робіт	0,05	0,01	0,3	0,2	0,06
37	Рівень технологічного розвитку підприємства (частка виробленої за сучасними технологіями продукції в загальному обсязі виробництва)	1	0,5	0,3	0,5	0,15

	Сировинна й енергетична складова	0,743333333				
38	Забезпеченість власними ресурсами (частка ресурсів, вироблених на підприємстві або у межах єдиного господарського об'єднання в загальному обсязі споживання ресурсів на підприємстві)	0,2	0,1	1	0,5	0,5
39	Коефіцієнт енергетичної безпеки <	1				
40	Коефіцієнт сировинної безпеки	0,8				
	Екологічна безпека	0,5				
41	Ступінь забруднення довкілля <	0,1	0,02	0,5	0,2	0,1
42	Показник природоохоронної діяльності	0,1	0,05	0,5	0,5	0,25
		0,35				

Додаток К
Таблиця К1

Технічні відомості

посадковий матеріал (Саджанці)	Саджанець висотою не менше 1,5 м., 3 кроною має не менше 5 гілок, підщепу карликовий, переважно М9, для спурових сортів М26. оздоровлений посадковий матеріал. Європейський плодовий розсадник (Польща).
Схема посадки	3,5 м x 0,7 м.
Кількість дерев на один га (1 га) посадки	4 081 саджанців
Джерело води	відкритаводойму (поруч річка і озеро)
система зрошення	Капельна

Витрати передбачені на:

- проектування
- підготовка ґрунту
- розбивка ділянки на квартали, клітини, ряди
- пристрій системи зрошення
- система опори (Включає в себе: бетонні стовпи, якоря, 5 ярусів дроту, підготовка підґрадозащитного сітку) дроту, підготовка підґрадозащитного сітку)
- посадка рослин
- скошування трав між рядками
- ручна або гербіцидна прополка в рядах захисту рослин від шкідників і хвороб харчування рослин спільно з поливом збирання врожаю
- обрізка, зелені операції та інші види робіт, згідно з технологічною картою
- придбання спеціалізованої техніки.

Планована посадка саду буде проводитися сучасними, перспективними літніми та зимовими сортами яблук. Літні сорти добре пофарбовані, зимові червоні. Зразкове процентне співвідношення літні сорти 20% площі, зимові сорти 80%.

У проєкті використовується оздоровлений посадковий матеріал, вирощений в кращих розсадниках Європи. Саджанці мають розгалужену однорічну крону, вже з плодовими нирками. Потенціал врожайності 50 -70 т / га.

Розрахунок потреби в капіталовкладеннях визначений виходячи з матеріалів технологічних карт, типових норм виробітку, фактичних даних передових господарств наведено в табл. К2 та К3.

Розрахунок капітальних і експлуатаційних витрат на закладку 30 га саду:

Таблиця К2

Розрахунок витрат на придбання саджанців

Схема посадки	3,5м. Міжряддя, 0,7м. в ряду	
Кількість саджанців з урахуванням страхового фонду (0,5%) потрібно на 1 га	4 101 саджанець	
На 40 га	123030 саджанців	
Орієнтовна ціна саджанців (Курс євро 78 рублів)	У розпліднику 3,5 євро з митної очищенням і доставкою до об'єкта 5,3 євро (129 гривень)	
	Разом потрібно на закупівлю посадочного матеріалу 15871 тис. грн	

Розрахунок витрат на проектування

	Середні витрати на проектування саду складають близько 33,4 тис. грн Пазом о потрібно на проектування закладки саду 33,4 тис. грн	Вартість залежить від кількості схем посадки
--	--	--

Розрахунок витрат на підготовку ґрунту

	Середні витрати на підготовку ґрунту під посадку – 6,7 тис. грн / га. Разом витрати на підготовку ґрунту - 200 тис. грн	Включає в себе глибоке розпушування і подальше вирівнювання ґрунту
--	--	--

Розрахунок витрат на розбивку		
	Середні витрати на розбивку 1 га саду складають 1,67 тис. грн Разом витрати на розбивку - 50 тис. грн	
Розрахунок витрат на посадку		
	Середні витрати на посадку одного саджанця становлять 1,67 грн. Разом витрати на посадку – 205,3 тис. грн	За умови встановленої системи опори, дроту і розмітки посадкових місць
Розрахунок витрат на установку системи крапельного зрошення		
	Вартість системи крапельного зрошення та пристрій насосної станції під ключ на 1 га - 100 тис. грн Разом витрати на установку СКО - 3 000 тис. грн	Вартість залежить від джерела води, його видалення від ділянки, дебету води.
Розрахунок витрат на установку опори		
	Середні витрати на установку шпалери, з підготовкою під градозахисного сітку на 1 га становлять 133 тис. грн Разом витрати на установку опори - 4 000 тис. грн	
Розрахунок витрат на ручні і механізовані уходні роботи		
Ручні: Формування крони, зелені операції, підв'язка рослин та інші ... Механізовані: обробки міжрядь і пристовбурних смуг, обприскування і інші	Середні щорічні витрати на 1 га становлять 20 тис. грн Разом витрати на догляд за деревами щорічно 600 тис. грн	
Розрахунок витрат на захист рослин		
	Середні щорічні витрати на 1 га захисту становлять до 33,4 тис. грн 1 рік 6,67 тис. грн, 2 рік 20 тис. грн, 3 рік і наступні 26,7 тис. грн Разом витрати на засоби захисту щорічно - 2 133 тис. грн	
Розрахунок витрат на полив та живлення рослин		

	Щорічно на полив 1 га. саду потрібно максимум 2 000 м.куб. води, на 30 га. - 60 000 м.куб. Вартість добрив на 1га щорічно до 16,7 тис. грн Разом витрати на харчування щорічно - 500 тис. грн	
Розрахунок витрат на придбання спеціалізованої техніки, комплект техніки може обслуговувати 20 га.		
Всього 2 комплекти техніки	Трактор садовий 2 шт. – 667 тис. грн Обприскувач садовий 2 шт. Посилання - 533 тис. грн Косарка - дробарка 1 шт. - 200 тис. грн Обприскувач гербіцидний 1 шт. - 200 тис. грн Траншескопач 1 шт. - 267 тис. грн Разом витрат на придбання спеціалізованої техніки – 2 200 тис. грн	

Таблиця КЗ

Капітальні та експлуатаційні витрати за роками

Капітальні витрати на посадку саду в 2019 р
придбання саджанців 15871,0 тис. грн установка системи зрошення 3 000,0 тис. грн система опори 4 000,0 тис. грн придбання спец.механізмів 2200,0 тис. грн проекткування 33,0 тис. грн підготовка ґрунту 200,0 тис. грн розбивка 50,0 тис. грн посадка 205 тис. грн Всього 25560 тис. грн
Капітальні витрати в 2020 році
придбання контейнеровозів 23 шт. 230,0 тис. грн придбання тари (контейнера, гофроящик) 625,0 тис. грн Разом 855,0 тис. грн
Капітальні витрати в 2021 році
придбання контейнеровозів 8 шт. 80,0 тис. грн придбання тари (контейнера, гофроящик) 767 тис. грн Разом: 847,0 тис. грн
Капітальні витрати в 2022 році
придбання контейнеровозів 8 шт. 80,0 тис. грн придбання тари (контейнера, гофроящик) 808,0 тис. грн Разом: 888 тис. грн

Капітальні витрати в 2023 році

придбання контейнеровозів 10 шт. 80,0 тис. грн придбання тари (контейнера, гофроящик) 848,0 тис. грн
Разом: 928,0 тис. грн

Капітальні витрати в 2024 році

придбання тари (контейнера, гофроящик) 800,0 тис. грн
Разом: 800,0 тис. грн

Капітальні витрати в 2025 році

придбання тари (контейнера, гофроящик) 500,0 тис. грн
Разом: 500,0 тис. грн

Всього капітальних витрат на реалізацію проекту за перші 7 років експлуатації саду - 30 377 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2018 році

ручні, механізовані роботи 600,0 тис. грн
засоби захисту рослин 200,0 тис. грн
добрива 500,0 тис. грн
інші і непередбачені витрати 150,0 тис. грн
Разом: 1450,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2020 році

доглядні роботи (ручні, механізовані) 600,0 тис. грн
засоби захисту рослин 600,0 тис. грн
добрива 500,0 тис. грн
витрати на прибирання (врожайність 10 т / га) 200,0 тис. грн інші і непередбачені витрати 150,0 тис. грн
Разом: 2050,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2021 році

доглядаючі роботи (ручні, механізовані) 600,0 тис. грн
засоби захисту рослин 800,0 тис. грн
добрива 500,0 тис. грн
витрати на прибирання (врожайність 20 т / га) 400,0 тис. грн інші і непередбачені витрати 150,0 тис. грн
Разом: 2450,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2022 році

роботи з догляду (ручні, механізовані) 600,0 тис. грн
засоби захисту рослин 800,0 тис. грн
добрива 500,0 тис. грн
витрати на прибирання (врожайність 30 т / га) 600,0 тис. грн інші і непередбачені витрати 150,0 тис. грн
Разом: 2650,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2023 році

удоглядаючі роботи (ручні, механізовані) 600,0 тис. грн
 засоби захисту рослин 800,0 тис. грн
 добрива 500,0 тис. грн
 витрати на прибирання (врожайність 40 т / га) 800,0 тис. грн інші і непередбачені
 витрати 150,0 тис. грн
 Разом: 2850,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2024 році

доглядаючі роботи (ручні, механізовані) 600,0 тис. грн
 засоби захисту рослин 800,0 тис. грн
 добрива 500,0 тис. грн
 витрати на прибирання (врожайність 50 т / га) 1000,0 тис. грн інші і непередбачені
 витрати 150,0 тис. грн
 Разом: 3050,0 тис. грн

Експлуатаційні витрати в 2025 році

ручні, механізовані 600,0 тис. грн
 засоби захисту рослин 800,0 тис. грн
 добрива 500,0 тис. грн
 витрати на прибирання (врожайність 50 т / га) 1 000,0 тис. грн інші і непередбачені
 витрати 150,0 тис. грн
 Разом: 3050,0 тис. грн